

madártávlat

Természetvédelmi folyóirat

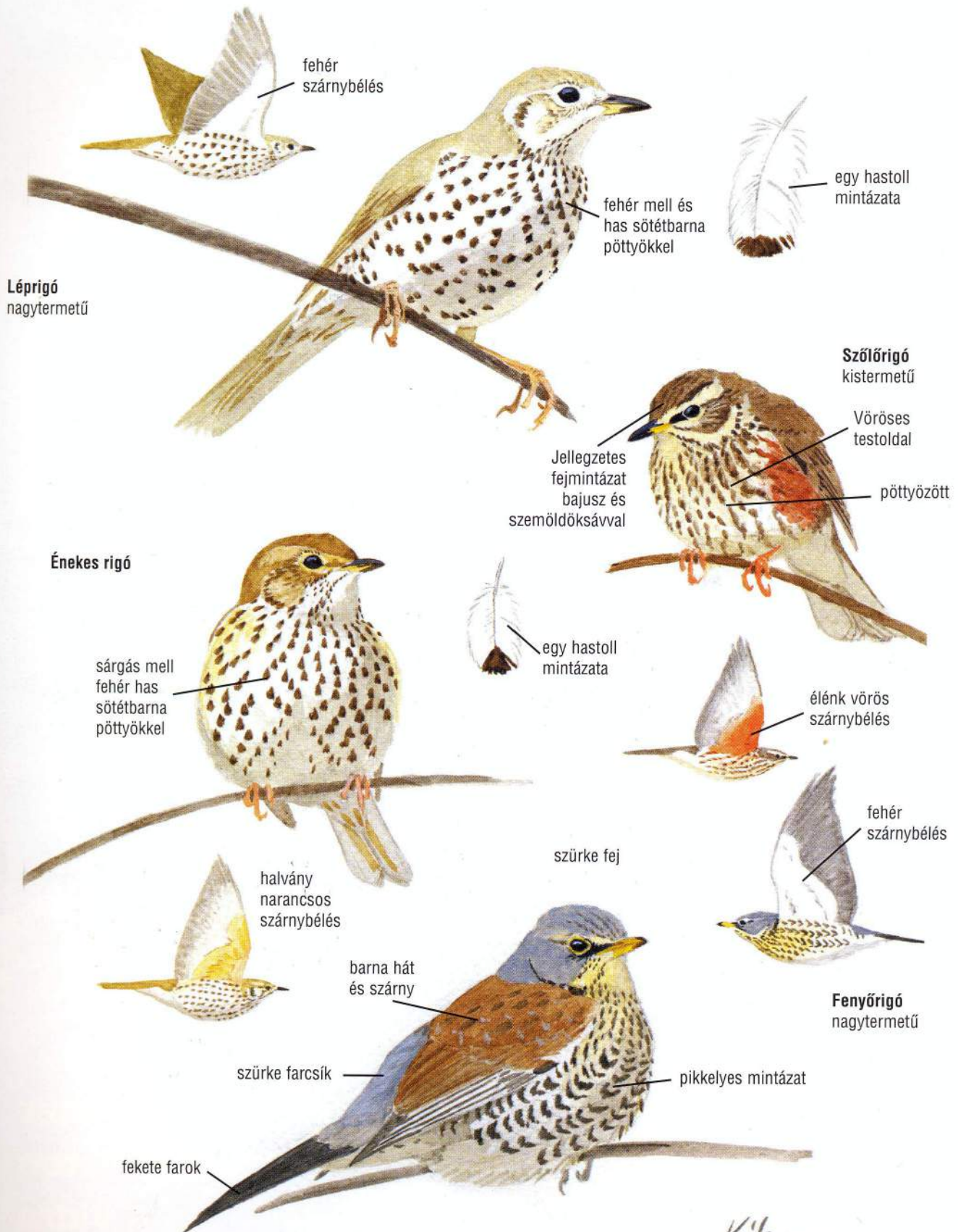

**Az év madara a bibic
Zöld szigetek budapesten
A vidra**

Madárhatározás VII.

Kókay Szabolcs rovata

A téli időszakban több madár keresi az ember közelségét, így van ez a rigókkal is. Az északról érkezőkkel együtt városi parkokban, kertekben csapatosan keresik táplálékukat. A közismert fekete rigóval senkinek sem támadhat problémája, azonban a többi pöttyös rigó egyformának tűnhet. A **léprigó** hegyvidéki erdeink viszonylag gyakori költőfaja. Nagy termetéről és erős kereplő hangjáról könnyen felismerhető. Hozzá hasonló az **énekesrigó**, mely ugyan vonuló madár de rendszeresen áttelel. Kisebb termetű, hangja pedig finom cippentés. A **fenyőrigó** ritka költőfajunk, de télen nagy csapatokban húzódik le hozzánk. A négy faj közül ez a legtarkább, hangja jellegzetes csak-csak-csak. Szintén téli vendégünk a **szőlőrigó**, melyet gyakran a fenyőrigó csapataiban találhatunk meg. Az oldalán lévő vörös tollakról könnyen felismerhetjük. Érdeemes figyelniük a repülő madarakra is hiszen a szárnybélés színe is fontos információval szolgálhat.

Kókay
2008

Tisztelt Olvasóink!

Hetedik évfolyamát érte meg a Madártávlat, s be kell vallanom, hogy ez az első év, amikor nem kell azon tanakodnunk, hogy miből fogjuk fedezni a 2001. év hat számának előállítás költségeit. Nem kell az elnökség elé vinnünk a Madártávlat kérdését - ahogy szinte minden évben meg kellett tennünk - hogy honnan, milyen forrásokból fedezzük az előállítás, nem kell az Önök anyagi segítségét kérnünk. Úgy tűnik ez az év ebből a szempontból nyugodalmasabb lesz. Természetesen nem bővelkedünk pénzben, semmi extrára nem jut, honoráriumot továbbra sem tudunk fizetni, de azt hiszem ez utóbbi még erőssége is lapunknak.

És mégis előrelépésben gondolkodunk. Mint az előző és e számunkban láthatták, a közepső, dupla oldalon egy-egy poszter jelent meg. Nagyon sok olvasónk, nagyon régóta kéri, hogy színesítsük a lapot ha lehetséges és egy-egy madárposzterrel tegyük többé a Madártávlatot. Nos, ebben az évben ezt meg tudjuk tenni, annak ellenére, hogy ez 23 Ft-tal emeli meg egy újság nyomdai árát.

Hogy 2002-ben nem kell visszalépünk és kivennünk a lapból a színes oldalt, ebben csak reménykedni tudunk, de mindent meg fogunk tenni, hogy ne így legyen.

Az előrelépés mellett vannak gondjaink is, amiknek egy része abból adódik, hogy nem sikerült megteremteni azt a biztos anyagi bázist, amely lehetővé tenné, hogy a Madártávlatnak függetlenített főszerkesztője legyen, akinek csak a Madártávlattal kell törődni.

Sajnos ez ma nincs így és úgy tűnik, hogy a belátható jövőben sem lesz másképp.

Nekem, mint a jelenlegi főszerkesztőnek, a Madártávlat csak az egyik feladat az MME-nél. A fizetésem a rákosi vipera program végzéséért kapom, ami egyre jobban kiszélesedik, egyre több feladatot ró rám. Ugyanakkor elnöke vagyok a Kételtű és Hullóvédelmi Szakosztálynak, valamint a Kiadói Bizottságnak. Mindezekből az

következik, hogy közel sincs annyi időm az újsággal törődni, mint amennyit egy ilyen lap igényelne. Ez pedig néha bosszantó hibákban jelentkezik, mint a legutóbbi szám esetében is, amikor sajnos igen sok volt benne az elírás. Ennek persze elsősorban az az oka, hogy a múlt év végétől már nem vállalta a lektorálást a szomszédunkban lakó tanárnő, s így a lap újra olvasószerkesztő nélkül maradt. Ma ennek megoldása a legnagyobb problémám. Látszatra ez manapság, az e-mail és fax korában nem jelenthet gondot. Ám van a Madártávlatnak egy sajátossága. Az újságot nagyobb részben az MME dolgozói, helyi csoportok vezetői írják, akik alaposan le vannak terhelve. Ebből fakadóan sajnos az utolsó pillanatban érkeznek meg cikkek, s ekkor már nincs idő arra, hogy valakinek átküldjük elolvasásra, mert nem találtunk olyat, aki ezt azonnal megteszi. Ráadásul eddig ezért sem tudtunk fizetni, s egyelőre nem is fogunk tudni.

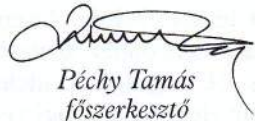
Elnézést kérek tehát az előző lapszám hibáiért, higgyék el, hogy több álmatlan éjszakát okozott.

Mindezek ellenére azon vagyunk, hogy megoldjuk ezt a problémát és kiküszöböljük az újságból ezeket a bosszantó hibákat.

Visszakanyarodva az anyagiakra, többször megpróbáltunk jól fizető hirdetéseket szerezni a lapba. Egy-két kivételtől eltekintve nem sikerült. Nem sikerült egyrészt azért, mert nincs erre emberünk, másrészt - és ez a lényegesebb - mert ilyen kis példányszámú lapban, amelyik ráadásul nincs az újságárusoknál nem hirdetének a cégek.

Nos, a fentiek ellenére kérem fogadják továbbra is szeretettel a Madártávlatot, s mi igyekszünk minél kevesebb bosszúságot okozni Önöknek.

Kívánok mindnyájuknak boldog új esztendőt, s a természet és a madarak élvezetét.

Péchy Tamás
főszerkesztő

Tartalom:

- 2 Kedves Tagtársam, tisztelt Olvasó!**
Fidlóczky József
- 4 GYAKORLATI VÉDELEM**
Sekélyvizű madár-élőhely kialakítása
Füri András-Vidra Tamás
- 6 ÉV MADARA**
A bíbic
Schmidt Egon
- 8 TÁJAK, EMBEREK**
Csörgy Titusz
Szelle Ernő
- 9 ZÖLD NAPOK**
A vizes élőhelyek világnapja
Böhm András
- 11 CSOPORTJAINK**
A Gödöllői Csoport
Klenk József
- 12 KITEKINTŐ**
A vidra
Dr. Kiss J. Botond
- 14 MOZAIK**
"Zöld szigetek"
Budapesten
Schmidt Egon
Madarásztábor a Gerecsében
Cseke Gabriella
- 16 VAN EGY JÓ TÖRTÉNETED?**
Urbanizálódó erdei fülesbaglyok?
Balogh Gyula
- 18 POSTALÁDA**
19 MME-HÍREK

A címlapon bajszos sármány,
Schmidt Egon felvétele.

Főszerkesztő:
Péchy Tamás
Kiadja:
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)
<http://www.mme.hu>
Telefon: 1/275-6267, 1/275-6247
Fax: 1/395-8327
Szerkesztőség:
2345 Apaj, Platán sor 1.
E-mail: madartav@elender.hu
A lap elektronikus változata:
<http://www.madartavlat.hu>
ISSN 1217-7156

Kedves Tagtársam, tisztelt Olvasó!

FIDLÓCZKY JÓZSEF ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ

Immáron mögöttünk a II. évezred. Mivel búcsúzott tőlünk? Egy furcsa, kesze-kusza 2000. évvel. Az év elején folytatódott a ránk kényszerített méltatlan "háború", a kormányzat kísérlete a környezet- és természetvédő társadalmi mozgalom megbénítására. A tűzokvédelmi programunk például csak a BirdLife segítségével köszönheti fennmaradását, ugyanis a Központi Környezetvédelmi Alap Célelőirányzatból (KAC) nem kapott hozzájárulást az adófizetők pénzéből. Vogelbesherming, a holland BirdLife partnerünk és a BirdLife Európai Regionális Irodája (holland kormányzati pénzből) sietett a programunkat megmenteni. Késérően tapasztaltuk, hogy a hollandok számára fontosabb a magyarországi tűzokállomány megmentése, mint sok magyar illetékesnek.

Aztán egy hideg téli napon megérkezett az évszázad talán legnagyobb hazai természeti katasztrófáját okozó ciánszennyezése a Tiszán, amelyet követett még néhány kevésbé látványos, de sokkal alattomosabb nehézfém szennyezés. Veszélybe került az elmúlt években növekedésnek indult rétisas állomány, de a nálunk teletlő észak-európai is. Köszönöm mindazoknak, akik áldozatos munkájukkal hozzájárultak a madárpusztulás elhárításához és azoknak is, akik a Tiszai Monitoring Programban részt vesznek. A nehézfém szennyezés esetleg késleltetve jelentkező hatását majd az elindult, hosszabbtávú vizsgálatok fogják kimutatni. E sajnálatos katasztrófa kapcsán is megmutatkozott a térségben működő területi szerveink felkészültsége és szervezettsége.

A minisztériumot megbénító áldatlan helyzet végül a miniszter menesztésével véget ért. Fellélegeztünk, hogy végre ismét a munkára koncentrálhatalunk.

Közben a legveszélyesebb elektromos vezetékek szigetelésére ismét úgy ítélték meg KAC hozzájárulást, hogy azzal ne tudjunk mit kezdeni. (Ezért az időközben kinevezett új miniszter-

nél panaszt tettünk. Sajnos, hogy a pozitív, de kérészeletű tevékenysége alatt erről nem született újabb döntés.)

2000-ben lezárult az Európai Unió PHARE program, amelynek segítségével létrehoztuk a Természetvédelmi Tanácsadó Szolgálatunkat a fontos madár élőhelyek védelmére. A program keretében több sikeres konferenciát tartottunk erdészek, falugazdászok és egyesületi önkéntesek számára a természetkímélő gazdálkodási formákról, és ezeken a megbeszéléseken igen hasznos párbeszéd alakult ki ezekkel a szakemberekkel. Kiadtunk egy füzetet "Az erdőtelepítések egyes természetvédelmi szempontjai" címen, amelyet gyorsan szétkapkodtak, és két kézikönyvet is, egyet, amely áttekintést ad a mezőgazdaság különböző területein alkalmazható természetkímélő módszerekről és egy nagyon fontos hiánypótló művet "Természet - Erdő - Gazdálkodás" címen. Sajnos a legfontosabb célunkat nem tudtuk elérni. Amikor a programot megfogalmaztuk 1996-ban, azt gondoltuk, hogy legkésőbb 1998-tól működni fog egy Agrár-környezetvédelmi Alap, amely anyagi támogatást nyújt a gazdálkodóknak a természetkímélő módszerek alkalmazásához. Ennek igénybeviteléhez szándékoztunk segítséget nyújtani a gazdálkodóknak. Jóllehet a jogszabályi háttér adott és a 2000. évi költségvetésben szerepelt is erre 6,5 milliárd Ft, az FvM mégsem tette hozzáférhetővé a gazdálkodók számára ezt a támogatást.

Az elmúlt év során elkezdtek a természetkímélő nádgazdálkodásról szóló RSPB kiadvány fordítását. A könyv, amely iránt érezhetően nagy az előzetes érdeklődés, várhatóan az idei év első felében megjelenik.

Résztvevői lettünk egy konzorciumnak, amely egy PHARE pályázat keretében javaslatot készít az Európai Unió jogszabályok szerinti Natura 2000 területek kijelölésére. Ez azért fontos, mert ennek keretében az esetleges EU tagságunk idején a fontos madár élőhelyeink jogi védettséget is kapnának.

Sikeresen folytattuk az MMM programunkat, amelynek a szakmai értékén túlmenően nagyon fontos eredménye, hogy a tagság jelentős részét bevonja a munkába.

A kései KAC hozzájárulás ellenére sikeresen folytattuk védelmi programjainkat, a nemzeti parkok munkatársaival szoros együttműködve. Közel 150 pályázatot írtunk, többnyire jó eredménnyel, hogy ezeknek a fedezetét megteremtsük. Tovább erősítettük a nemzeti parki személyi állományt is, hiszen két munkatársunk, Demeter László és Vasas András az egyesületben éveken keresztül végzett lelkes és eredményes munkájuk után a Hortobágyi Nemzeti Park munkatársai lettek. Demeter László helyén a tűzokprogramon Motkó Béla, Vasas András helyett Biharugrán Czirle Csaba végez hasonlóan jó munkát.

A megjavult légkörben a minisztérium, svájci BirdLife partnerünk az SVS és egy önzetlen hazai támogatónk segítségével sikerült a hortobágyi Borsos halastavat a Pro-Vértes Közalapítványon keresztül a Hortobágyi Nemzeti Parkkal közösen az elkeseredetten lícitáló vadászok elől megvenni.

Talán ez még Önök számára nem volt érzékelhető, de a háttérben komoly előkészületeket tettünk a környezeti nevelés, szemléletformálás, a tagság tájékoztatásának és foglalkoztatásának erősítésére. Ennek része volt az is, hogy Fridrich Róbert helyére Vándor Barbara jött közénk, aki hangsúlyozottan többet fog ezzel a területtel foglalkozni. Bízom benne, hogy az idei évtől Önök is megelégedéssel fogják tapasztalni ennek eredményeit. Dombóvári csoportunk lelkes tagjainak köszönhetően a Madarak és Fák Napja országos döntője nagyon szép és színvonalas esemény volt. Sikerült a televízióban készülő, egyesületünk munkáját bemutató film stábjába életet lehelni. Az év végén már az utómunkálatok folytak és lehet, hogy mire ezeket a sorokat olvassák már élvezhették is a Madárvédők című 52 perces filmet.

A Magyar Madártani és
Természetvédelmi Egyesület
(1121 Bp. Költő u. 21.) kiadványai
2001. január

Az MME Könyvtára sorozatban kapható könyvek:

	Ár (Ft)/db	Egyesületi tagsági ár
8. Lars Svensson: Útmutató az európai énekesmadarak határozásához	1900	1710
9. Orbán Zoltán: Az egérmadarak földjén	500	450
10. Bihari Zoltán: Denevérhatározó és denevérvédelem	500	450
11. Ország Mihály: Mindent lehet, de krokodilt azt nem (2. kiadás)	500	450
12. Bálint Zsolt: A Kárpátmedence nappali lepkéi 1.	850	760
16. Frank Tamás: (szerk) Természet-Erdő-Gazdálkodás	1500	1300
17. Fülöp Gy. és Szilvácsku Zs.: Természetkímélő módszerek a mezőgazdaságban	850	700

Egyéb egyesületi kiadványok:

Túzok: (Madártani Tájékoztató) 1996/2,4, 1997/1,2,3,4, 1998/1,2,3,4, 1999/1-2, 3, 4	300	270
Az MME Tudományos ülése 1982. Sopron, 1986 Szeged	100	50
Az MME évkönyve: Pusztai I. (1983) Pusztai II. (1984)	100	50
Az MME tudományos lapja: Ornis Hungarica 1991/1/1, 1992/2/1, 1993/3/2, 1994/4/1-2, 1995/5/1-2, 1996/6/1-2, 1997/1-2, 1999/1-2	500	300
1998. (1995. Tudományos Ülés anyaga, Nyíregyháza)	1500	1200
Természetvédelmi folyóirat: Madártávlat 1997/3,5,6; 1998/1,2,3,4,6; 1999/2,3,4,5,6; 2000/3, 4, 5	100	60
Madártávlat egyéves előfizetése (6 szám)	1500	-
Jelvény: (színes MME-embléma, átmérő: 40 mm)	100	90
Nyakkendő: (szürke és barna színben)	650	580
Védett madarak plakát	500	300
"A Tiszáért" rétisasos pólo (L, XL, XXL, fehér, sárga, szürke)	1300	1100
Madarász Suli füzetek (3 db)	30	25
Madarak és madarászok	100	90
Autó ablakára ragasztható matrica	50	45
A Rákosi vipera és védelme (Videó film)	1000	900
Madarak Magyarországon (148 faj színes rajzát tartalmazó füzet)	500	400
Madárdalok kirándulások CD-Rom	3700	3300
Képeslap (14 féle: növények, madarak stb.):	35	30
Egyéb, nem egyesületi kiadvány:		
Magyarország természeti értékei: Biharugra	50	45
Aquila (Madártani Intézet évkönyve) 1989-90, 1991, 1993, 1994	200	180
1995	500	450

A kiadványok megovásárolhatók a fenti címen, vagy megrendelhetők postai utánvételes szállítással. További információ az MME Titkárságán (Harangi István) kérhető a 275-6247, 275-6267-es telefonon.

Talán sikerült megmenteni a Túzok című lapunkat is. Megalakult az új szerkesztő bizottság és tagjai lelkesen vetették bele magukat a munkába. Kérem Önöket, hogy írásaikkal is segítség munkájukat.

A sors úgy hozta, hogy a madarak mellett embert is mentettünk. Kedves örökhagyónk, csak Dénes Péter kollégánk gondoskodásának köszönhettem, hogy megélte a III. évezredet. (Erről olvashatnak bővebben a lap hasábjain.)

Munkánkhoz az Országgyűléstől 600 ezer Ft hozzájárulást kaptunk. Ez alkalommal elfogadtuk, hiszen sajnos ez majdnem a legmagasabb hozzájárulás volt, amit a bizottság megítélt.

Nagy örömeinkre az adófizető állampolgárok, természetesen elsősorban Önök, a korábbiaknál majdnem 50%-kal több, 7,2 millió Ft támogatást nyújtottak az SZJA 1%-ának felajánlásával. Ez kétszeresen nagy öröm, egyrészt mert ebben a kritikus időszakban nagyon jól jött ez a többlet bevétel, másrészt, mert ez azt jelzi számunkra, hogy az egyesület munkáját a társadalom növekvő mértékben fontosnak tartja és elismeri. Köszönöm mindenkinek, aki ezzel is támogatta munkánkat. Lassan itt az ideje az újabb felajánlásoknak. Kérem, támogassák továbbra is a természetvédelem ügyét és kérjék erre barátaikat és ismerőseiket is.

Köszönöm mindazoknak akik az elmúlt évben adományaikkal, pártoló tagsággal támogatták természetvédelmi céljaink elérését.

Sajnos az év végére is jutott a meglepetésekből.

Az elkészített két éves költségvetéssel a kormány világosan megüzente, hogy továbbra sem tartja fontosnak a környezetvédelem ügyét. Ezt jól mutatta, hogy az elkövetkező két évben egyedül a környezetvédelemre szánnak kevesebb pénzt.

A társadalmi szervezetek munkáját elismerő, azokkal együttműködni tudó miniszter hirtelen menesztése is döbbenetet keltett és erősíteni látszott a környezetvédelem leértékelését.

Még az év vége előtt találkoztunk utódjával. Bemutkozása jól sikerült, elképzelései, találkoztak a társadalmi szervezetek által képviselt állásponttal. Ez ismét némi bizakodásra ad okot.

Végül, az évezred utolsó sikereként, bensőséges keretek között, örömmel adtam át a tagkönyvét 25 000-dikként belépő tagunknak. (Megismerkedhetnek vele a lap hasábjain.)

Kedves Tagtársaim! Az elmúlt év eseményei és üzenete egyaránt megerősíti a természetet és benne a madarakat szeretők összefogásának szükségességét és eredményességét. Megköszönve eddigi támogatásukat, kérem, hogy tartsanak ki a Természet mellett és győzzenek meg másokat is ennek fontosságáról. Mindenkinek kívánok sok sikert, boldogságot, jó egészséget és sok örömet a természet csodáiban az új évezredben.

Sekélyvizű madárélőhely kialakítása Tápiógyörgye határában

FÜRI ANDRÁS - VIDRA TAMÁS

1998 júliusában jött létre a Pest megye keleti peremén elhelyezkedő Tápió-menti térség legértékesebb élőhelyeit magába foglaló, három nagyobb és kilenc kisebb részegységből álló Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet. Ennek részét képezi a Tápiógyörgye határában található, 220 ha kiterjedésű, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő Nagymenyéri-legelő. Az Egyesült-Tápió szabályozott medre által kettévágott, belvízcsatornákkal szabdaltszikes terület mélyebben fekvő részei vizes években fontos szerepet játszanak a tavaszi madárvonulásban, azonban a vízelvezetések és az általánosnak mondható nyári aszályok miatt a fészkelési időszakban szerepük csökken, csupán a gyakoribb fajok (pl. búbos, piroslábú cankó, nagy goda, időnként a ritkább sárszalónka) költőhelyeként volt ismeretes. A terület adottságai ennek ellenére lehetővé tették, hogy az Igazgatóság az Alföld-program keretében, aktív természetvédelmi beruházásként egy tartósabb vízborítású sekélyvizű madárélőhelyet alakítson ki, amelynek első évi üzemelése jelentős eredményeket, va-

lamint számos pozitív és negatív tapasztalatot hozott. Ezekről számolunk be az alábbiakban.

A tó építése 1999 októberében a legelő délnyugati peremén, az Újszász-Budapest vasútvonal mellett egy degradált, *Agropyron repens* dominálta gyepterületen valósult meg. Területe 3 ha, az átlagos mélysége 60-80 cm. A munkagépekkel a mederfenékből kitermelt agyagos földből 13 szabálytalan alakú, 100-150 m² nagyságú, eltérő

Kis lile

mértékben elegyengetett felszínű költősziget, illetve a tavat két oldalról szegélyező alacsony gát került kialakításra. A tó másik két oldala az Ilke-ér töltéséhez illeszkedik, amelyen a tó vízellátásának biztosítására két átvágás létesült. Hasonlóan a vízellátást szolgálja a Tápiógyörgye község felől érkező egyik belvízcsatorna tóba történő bekötte is. A tó vízszintjének emelése érdekében 2000 márciusában az Igazgatóság munkatársainak bevonásával az Ilke-ér vizét az átvágások alatt elhelyezett homokzsákokkal megemeltük. A tó feltöltése után az ér átvágásait homokzsákokkal és fapallókkal elzártuk, míg a belvízcsatorna átvágását szabadon hagytuk. A mesterséges tó melletti 15 ha-os mély fekvésű rétterületen ugyancsak vízvisszatartást végeztünk. A vízállás északkeleti partja mellé nád-szövegetből ideiglenes megfigyelőhelyet építettünk. A vasúti töltés túloldalán lévő szántót május első feléig nagy területű belvíz borította.

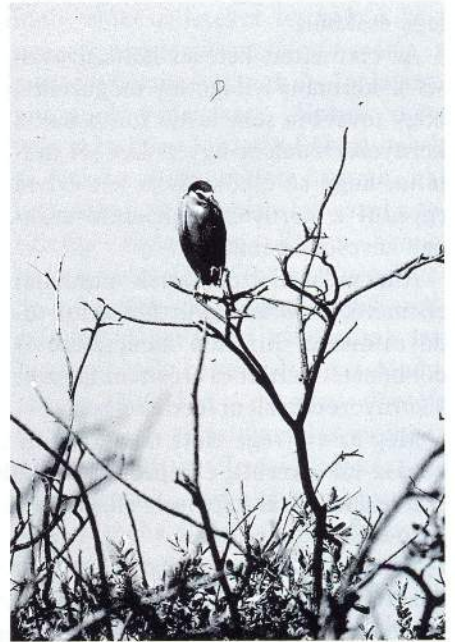
A mesterséges vízfelület állapotát az időjárási tényezők nagyban befolyásolták. A tavaszi csapadék, az ár-és belvízhelyzet, majd a rendkívüli aszály következtében a vízállapot változása is szeszélyes volt.

- 2000 januárjáig hosszú időn keresztül a tó teljesen szárazon állt, illetve foltokban 20-40 cm víz borította.
- Március elejére a meginduló hóolvadás, illetve az Ilke-ér elszákolása lehetővé tette a maximális, megközelítőleg 80 cm-es vízszint elérését.
- Április közepén a Tisza áradása a Zagyva-folyón keresztül az Egyesült-Tápiót egészen a Nagymenyéri-legelőig visszaduzzasztotta, így a folyó hosszú szakaszon kilépett medréből, több száz hektárt - köztük a tó területét is - elárasztva; a szigetek és gátak többsége teljesen víz alá került.
- Május elejére a legelő vízborítása megszűnt, azonban az elzárásoknak köszönhetően a hónap végéig a tóban a 80 cm-es vízszint megmaradt.
- A június első napjaiban beköszöntő szeles kánikula a csapadékhiánnyal együtt szűk két hét alatt gyakorlatilag kiszáritotta a tápláló csatornákat és a tavat; az utolsó vizes foltok június végéig maradtak meg.
- Július elejére a tó teljesen kiszáradt.

Az elmúlt egy év során több mint 30 terepi napot töltöttünk a területen (ennek felét a költési időszakban), amelynek során az alábbi 32 madár-

Vörös vércse

Bakcsó

Gólyatöcs

fajt figyeltük meg a mesterséges élőhelyen:

búbos vöcsök
feketenyakú vöcsök
bakcsó
nagykócsag
kiskócsag
szürke gém
vörös gém
kanalásgém
tőkés réce

böjtiréce

kontyos réce
barna rétihéja
vörös vércse
kék vércse

gólyatöcs

gulipán

kis lile

bíbic

pajzsoscankó
középsárszalonka
nagy goda

piroslábú cankó

réti cankó
erdei cankó

danka sirály

küszvágó csér

fattyúszerkő

barázdabillegető

sárga billegető
réti pityer
szarka

dolmányos varjú

Ebből 9 faj fészkelését, illetve fészkelési kísérletét regisztráltuk (vastag betűvel kiemelve).

A tavaszi madárvonulás során a környező területek nagy vízborítása következtében a tó ebben az évben nem játszott kiemelkedő szerepet. Ezt követően a madárvilág látványos faj- és egyedszám növekedéssel reagált. Májustól kezdve a szomszédos belvizek kiszáradásával párhuzamosan a viszonylag kis vízfelület jelentősége felértékelődött, és nagyszámú költés megindulását lehetett feljegyezni. A területen megjelentek olyan fajok is, amelyek itt korábban nem voltak megfigyelhetők. Az első bizonyított költést, költési kísérletet jegyeztük fel

a gulipán, a gólyatöcs, a küszvágócsér, a dankasirály, és a kis lile esetében. A madarak alkalmazkodóképességét jól mutatja, hogy az egyik cca. 100 m²-es költőszigeten 2 pár gólyatöcs és 1-1 pár gulipán, illetve küszvágó csér kezdett fészkelni. A kezdeti sikerekhez nagyban hozzájárult a tóhoz közvetlenül csatlakozó 15 ha-os réten megvalósított vízvisszatartás, pl. a gólyatöcsök rendszeresen ide jártak ki táplálkozni. A június elején hirtelen beköszöntő aszály derékba törte a fészkeléseket zömét, a visszamaradt kisebb pocsolyákhoz már csak 2 pár kis lile és 1 pár gólyatöcs ragaszkodott. A költésekre negatív hatással volt a predátorok (dolmányos varjú és szarka) megjelenése is.

Sajnos a tó első évi működése megmutatta a sekélyvizű madárélőhe-

lyeknek az időjárástól, illetve a túlmélyített, gyors vízszintcsökkenést mutató belvízcsatornáktól való nagyfokú függését. A következő évben az Igazgatóság egy mobil szivattyú üzembe helyezését tervezi, amivel úgy gondoljuk, hogy a fészkelési időszak második, kritikusabb felében a tó fenékszintje alatt húzódó csatornákból a megfelelő vízszint még biztosítható. A tó kopár felszínére - az erősen jelentkező szikesedés miatt - a növényzet csak korlátozottan, elsősorban a szigetekre települt be, itt a következő fészkelési időszakot megelőzően kézi, vagy kisépesség irtást kell végezni. A betelepülő növényzet fékentartásával, a vízellátás stabilizálásával folytatott kezelési tevékenység reményeink szerint kedvező hatással lesz az élőhelyre és az ott megjelenő madárközösségekre. □

Sárga billegető

Péchy Tamás felvételei

A bíbic

SCHMIDT EGON

Hegyes, kissé előrehajló bóbitájával, fekete mellényével, zöldesen csillogó szárnyaival a bíbic közismert madár. A nyílt területek, a szikes tavakat övező nagy legelők, tóparti, folyóparti rétek jellemző lakója és élő-

zését biztosan attól a naptól számítják, amikor március elején, enyhe időjárás esetén február végén az első bíbicek megérkeznek. A legelők felett párjuk előtt tetszelgő, önfeledten csapongó hímek látványa valóban egye-

alakú, foltos tojását. Ezek olajbarnás alapon feketén mintázott héjukkal olyan tökéletesen beleolvadnak környezetükbe, hogy alig lehet észrevenni őket. A hím és a tojó is kotlik, éjszaka valószínűleg csak az utóbbi ül a tojásokon. A hímek napközben is kisebb részt vállalnak, sőt akadnak olyan párok is, ahol a költés teljes egészében a tojóra hárul. Ember közeledtére a kotló madár már jó előre elszalad a fészektől és csak távolabb repül fel. Ha viszont legelő jószág vetődik arra, a madár szárnyait széttárva eléje szalad, így próbálja oldalt téríteni, rendszerint sikerrel. A kikelő fiókák néhány óra alatt megszáradnak és elhagyják a fészket. Az első napokban többnyire a közelben maradnak, de előfordul, hogy szüleik több száz méterre elvezetik őket. Az öreg madarak vészhangjaira a fiókák szorosan a talajhoz lapulnak, és szinte láthatatlanokká válnak. Ha a költőhely nem biztosít elegendő táplálékot a kicsinyeknek, a szülők tovább vezetik őket. Egy megfigyelés alatt tartott család három nap alatt 1200 méternyire távolodott el fészektől. Egy-egy kedvező táplálkozóhelyen több familia is összegyűlhet.

A bíbic ma még szerencsére gyakori madár Magyarországon, és ez az egyik oka annak, hogy most egy évig reflektorfénybe kerül. Így ugyanis valamennyi tagtársunknak módja és lehetősége nyílik arra, hogy megfigyeléseket végezzen vele kapcsolatban, és ahol szükséges, gyakorlati védelme érdekében tegyen valamit. Sok más állatfajhoz hasonlóan a bíbicet, elsősorban egyes helyi populációkat, élőhelyük elvesztése veszélyezteti. Még akkor is, ha a bíbic alkalmazkodó ma-

Bíbic

helyén körülbelül azt a szerepet tölti be, mint a szajkó az erdőben. Mindenképp figyelő éber madár, ragadozó vagy ember (ha őt magát kérdezhetnénk, valószínűleg nem tenne különbséget) közeledtére már messziről eléje repül, jajgatva csapong felette és nem nyugszik addig, amíg a betolakodó el nem távozott a fészkelőhely közeléből. Vészélyt jelző hangjára a közelben költő egyéb madarak, piroslábú cankók, godák, pólingok is felfigyelnek, és annak megfelelően viselkednek.

Akik gyakran járják a nagy alföldi legelőket, a Hortobágy pusztáit vagy a szikes tavak környékét, a tavasz érke-

dülálló és akár kora tavasz egyik jelképe is lehetne. A madár nekifutás nélkül, helyből repül fel és eleinte alacsonyán, némán, lassú, kissé bagolyszerű szárnycsapásokkal száll a legelő felett, majd hirtelen gyorsítva meredeken emelkedik vagy tíz méter magasra, hogy aztán hangos "bé-bic" kiáltásokkal szinte zuhanva érkezzon a talaj fölé és még ugyanazzal a lendülettel megint felfelé emelkedjen. Látványos viselkedése megihlette a természet iránt fogékony költőket is, Petőfi például a Kiskunságról így ír:

"A vízparton pedig töménytelen bíbicz jajgat keservesen."

Vagy Tompa az "Ördögszekér"-ben:

"A bíbicz fenn kering, vagy lenn begyeskedik."

A telelőhelyükről hazaérkezett hímek rövid idő alatt területet foglalnak, kialakítják a territóriumokat, a tojók viszont néhány napig még gyakran kis csapatokban mozognak. Aztán fokozatosan kialakulnak a párok, a hímek sekély mélyedést kaparnak, amit a tojó száraz fűvel kibélel és lerakja 4, körte

Szinte mindenütt ott van

Bíbic tojások

Nyár végi gyülekezés

dár és igyekszik segíteni magán. Az országot járva mind gyakrabban láthatunk szántóföldeken, alkalmi vízálások mentén, leeresztett halastavak medrében megtelepedett, nem egyszer magányos párokat. Nemrég a Bakonyban, Sur környékén figyeltem meg szántóterületen eredményesen költő, magányos bóbic párt.

Amit madarunk feltétlenül megkíván, az a költés és fiókanevelés idején viszonylag alacsony vegetáció. Hollandiai megfigyelések szerint fűvel sűrűn benőtt lapályokon a költés idején 6-8 cm, később, vetésekben 12-15 cm-es magasság jelentette a még elviselhető maximumot. A bóbic korábban, a XIX. században, de később, a századforduló táján is szinte kizárólag legelőkön, nedves réteken, folyókat kísérő füves területeken fészkelte. Az első adatok szántóföldeken és intenzíven kezelt réteken történő költésekről a század végéről valók és azóta egyre gyakoribbá váltak.

Magyarországon a bóbic a számára kedvező élőhelyeken mindenütt elterjedt, állományának nagyságát éppen annak szétszórtsága miatt nehéz megbecsülni. 1998-ban 50 000-100 000 párba becsültük az állományt. Más országokban is végeztek már számlálásokat (becsléseket), így például Hol-

landiában 120 000-160 000, Franciaországban 45 000, a szomszédos Ausztriában 1500 pár jelenlétét állapították meg. Észak-Európában a bóbic az 1800-as évek vége óta észak felé terjeszkedik. Finnországban például 1954-ig 350-400 kilométernyire nyomult előre északkeleti irányban és ezt 1965-ig további 300 kilométerrel toldotta meg.

Hazánkban az őszi vonulás idején lehet megfigyelni nagy bóbic csapatokat. Ezek a részben már észak felől át-

vonuló madarak leeresztett halastavak iszappadjain, legelőkön keresgélnek, gyakran más madarak, pl. seregélyek, aranylilék társaságában. Ilyenkor már némák, kedves "bé-bic" hangjaikat arra az évre már elfelejtették. Chernel 1894 november 12-18 közötti időszakból említi tömeges átvonulását a Velencei-tó és Sárszentágota környékéről. Csapat csapat után repült délnyugati irányba még a szürkületi és esti órákban is. Számukat száz-ezerre becsülte. □

Bóbic fiókák

Péchy Tamás felvételei

Csörgey Titusz

(1875-1961)

SZELLE ERNŐ

Egy emlékkiállítás döbentett rá, milyen keveset tudok a tudós, ornitológus Csörgey Tituszról, és erről egy másik civil szervezet, az Ábrahámhegyi Füdőegyesület által összeállított anyagból szerettem tudomást.

Segélykiállítás volt ez, hiszen megszűnt az emlékmúzeum és az ott kiállított anyag vándorútra indult. Ekkor írtam az első megemlékezést róla, az nem jelent meg, közben elszalasztottuk születésének 125. évfordulóját is.

Nem tudom van-e érdeklődés egyesületünk tagsága körében elődeink munkásságának megismerésére, szerény képességeimmel ezen próbálok változtatni.

Csörgey Titusz 1875. augusztus 12.-én született a sopron megyei Nezsideren. Édesapja jogász volt, édesanyja, Csörgey Mária, korán meghalt tifuszban két testvérrel együtt. A félig árván maradt 5 testvért a rokonság vette magához, így került édesanyja bátyjához, id. Csörgey Tituszhoz. A nagybácsi jól rajzolt és amatőr arcképfestő volt, ő taníttatta Pozsonyban, majd Sopronban. 1900-ban vette fel édesanyja nevét.

A soproni bencés gimnáziumban Faszl István természetrajz tanárával a Fertő nádasait járta, tőle tanulta meg a madarak kitömését. A budapesti egyetemre 1893-ban került, a zoológia professzora id. Entz Géza volt, a szövettani gyakorlatokat pedig ifj. Entz Gézával végezte.

Miután Herman Ottó megbízottként az Ornitológiai Központ szervezését, vezetését végezte, Petényi Salamon János madártani jegyzeteinek rendezésére Csörgey Tituszt vette fel. Ennek a 400 oldalas műnek az anyagát összegyűjtötte, rendezte és "Madártani Töredékek Petényi J. Salamon Irataiból" címen 1894-ben magyarul, majd a rákövetkező évben németül is megjelentette. A madárilusztrációkat maga Csörgey rajzolta.

Csörgey 1914-től 1914-ig, Herman Ottó haláláig, dolgozott együtt a nagyíró polihisztorral az Ornitológiai

Központban. Herman Ottónak köszönhette, hogy 5 hónapra az Adriára, Spalatóba (Split) küldték madárvonulás tanulmányozására. Ugyancsak ő küldte ki a thüringiai Seebachba, Berlepsch mellé, az ottani madárvédelmi mintatelep megtekintésére. Az ott látottak alapján szervezte meg a gyakorlati madárvédelmet és fészekodúgyarat, ő tervezte meg a mesterséges fészekodúkat.

A "Madárvédelem a kertben" c. kiadványa 1913 és 1948 között tíz kiadás ért meg. A madárvédelem szívügye volt, ennek népszerűsítésére mindent megtett.

1904-ben a vetési varjú jelentőségével foglalkozott, majd 1906-ban a kékvércse mesterséges telepítésébe fogott. Négy új madárfajt vezetett be a magyar faunába: héjasas (*Heriaëtus fasciatus*, 1904), kis héja (*Accipiter brevipes*, 1906), dolmányos sirály (*Larus marinus*, 1908) és a vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis*, 1915).

Ez időszakra esik nemzetközi szereplése is: madártani kongresszus, London (1905); Berlin (1910); Koppenhága (1926); Amszterdam (1930). Mindenütt előadásokat tartott, akár csak a Nemzetközi Madárvédelmi Bizottság genfi ülésén.

Herman Ottó halála után gyakorlatilag 20 éven át vezette az Ornitológiai Központot (1916-1922 között Chernel István volt a kinevezett igazgató, aki Kőszegtől nem szakadt el és így Csörgeyre maradt az egész adminisztráció).

A mindennapi gondok mellett a gazdaság madártani problémái továbbra is foglalkoztatták. Számos cikke jelent meg az "Aquila" c. folyóiratban. Chernel halálával, 1922-től kezdve ő lett a kinevezett igazgató. A munka mellett a külföld tudományos elismerése sem késett, 1932-től az American Ornithologist's Union levelező tagja, majd 1933-tól a bajor Ornithologische Gesellschaft tagja volt, 1934-ben a debreceni egyetem díszdoktora lett. Ezekről függetlenül nagyra becsülte a Tiszántúli Madárvédelmi Egyesület tagságát is.

Kivételes rajzkészségével kiváló madárilusztrátor volt. Herman Ottó "A madarak hasznáról és káráról" című munkáját ő illusztrálta, de az ő munkái díszítettek holland és olasz madárvédelmi kiadványokat is.

Vertse Albert "A kert madárvilága" c. könyvében mintegy 40 színes madárilusztrációt közölt tőle. Sajnos eredeti rajzainak többsége a második világháború alatt az Ornitológiai Intézetben elpusztult.

1935-ben nyugállományba vonult, ekkor telepedett le a veszprém megyei Ábrahámhegyen, balatonparti lakos lett. Visszavonultan élt, évenkénti budapesti utazásai is elmaradtak, legfeljebb a Mecseki Erdővédelmi Egyesület összejöveteleit látogatta. Mélyen szívügye volt a Mecsekben Páldi Géza által végzett madárvédelmi munka, valamint Kühnelt Márton által működtetett baranyakárász fészekodúgyára.

Ábrahámhegy adta meg Csörgey Titusznak azt, amire vágyott: ápolhatta kertjét, tökéletesíthette madárvédelmi berendezéseit, bújhatta a Balaton nádasát, horgászás közben figyelhette a madarakat. Emellett Veszprém megye faunájára vonatkozóan jelentős megfigyeléseket végzett, felkereste a Kornyi-tavat, jelentést készített róla. Az első egyidejű madármegfigyelésen (szinkron) is részt vett, vendégeket fogadott, publikált.

A sok háztartási munka egyre jobban ártott neki, hallása is rohamosan romlott, feleségével együtt került a tapolcai kórházba. Egy héttel felesége halála után, 1961. december 16-án 86 évesen ő is elment. A tapolcai temetőben alussza örök álmát. □

Február 2.

A vizes élőhelyek világnapja

BÖHM ANDRÁS

CONVENTION ON WETLANDS
CONVENTION SUR LES ZONES HUMIDES
CONVENCIÓN SOBRE LOS HUMEDALES
(Ramsar, Iran, 1971)

Hattyúk egy holtágban

Böhm András

Még javában tart a tél, mikor február 2-ával, a vizes élőhelyek világnapjával megkezdődik a jeles zöld napok eseménysorozata. A vizes élőhelyek védelméért küzdő nemzetközi egyez-

mény 1971-es aláírásának napját hivatalosan megünnepelni ez a nap, melyen világszerte rendezvényeket, megemlékezéseket és kampányokat tartanak.

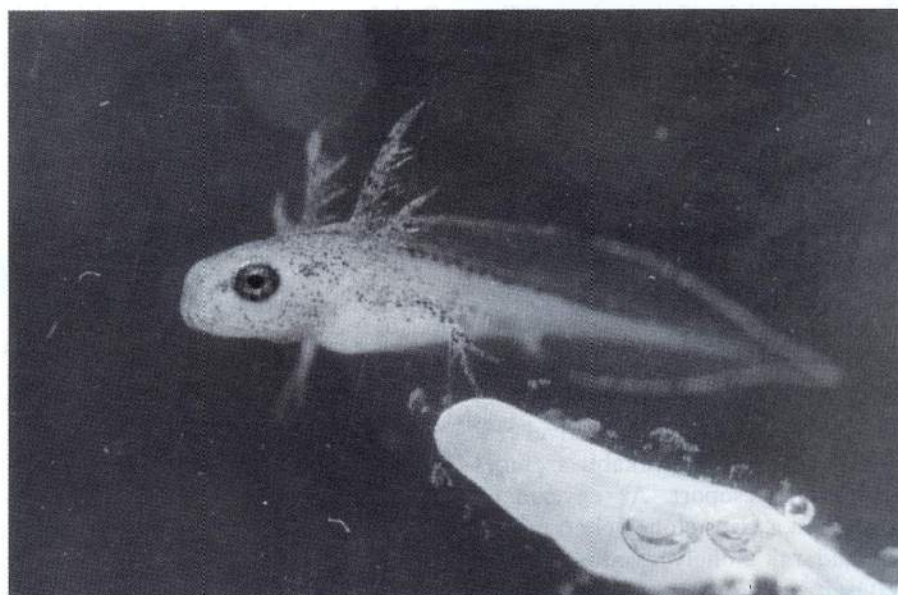
den élőhely, mely a víz jelenlétével jellemezhető, a 2 méternél nem mélyebb víztestektől kezdve egészen az időszakosan kiszáradó szikes tavakig. Ezeket nevezték korábban vadvizeknek. A nemzetközi meghatározás még ennél is átfogóbb: a 6 méternél sekélyebb tengerparti, tengeri sávot, valamint a felszín alatti vizeket is vizes élőhelynek tekintik.

MELYEK A VIZES ÉLŐHELYEK?

A vizekhez kapcsolódó (tavi, folyómenti, mocsári, lápi stb.) élőhelyeket összefoglalóan vizes élőhelyeknek nevezzük. Hazánkban ide tartozik min-

Név	terület (ha)	a listára jelölés időpontja
1. Szaporcai Ó-Dráva meder	257,0	1979
2. Dinnyési Fertő és a Velencei Madárrezervátum	965,0	1979
3. Kardoskúti Fehértó	488,0	1979
4. Mártélyi TK	2 232,0	1979
5. Felső Kiskunsági tavak	3 903,0	1979
6. Pusztaszeri TK	5 000,0	1979
7. Hortobágy (NP 4 különböző területe)	23 121,4	1979, bővítve 1997-ben
8. Kis-Balaton	14 745,0	1979, bővítve 1989-ben
9. Tatai Öreg-tó	269,0	1989
10. Fertő-tó	8 432,0	1979, bővítve 1997-ben
11. Balaton (okt.1. és ápr. 30. között)	59 800,0	1989
12. Bodrogzug (Tokaj-Bodrogzug TK)	3 782,0	1989
13. Ócsai TK	1 078,0	1989
14. Pacsmagi tavak TT	485,0	1997
15. Rétszilasi tavak TT	1 508,0	1997
16. Biharugrai halastavak	2 791,0	1997
17. Gemenc	16 873,3	1997
18. Béda-Karapanca	1 149,7	1997
19. Izsáki Kolón-tó	2 962,0	1997
Összesen:	149 841,4	

Nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyek, ún. Ramsari területek Magyarországon

Pettyes götte láróája

Péchy Tamás

Gulipán

Péchy Tamás

A VIZES ÉLŐHELYEK HELYZETE

A vizes élőhelyek a fajokban leggazdagabb és legtermékenyebb élőhelytípusok közé tartoznak, az ember természetátalakító tevékenysége miatt azonban drasztikus mértékben csökkent kiterjedésük, mára csak töredékük maradt fenn és pusztulásuk jelenleg is tart. Ennek a riasztó folyamatnak a hatására fogadták el 1971-ben az Egyezmény a vizes élőhelyekről (Ramsar, Irán 1971) megállapodást, melyet röviden Ramsari Egyezménynek ismerünk. Az Egyezményt aláíró országok száma már megközelíti a 130-at és világszerte egyre nagyobb figyelem övezi ezeket az élőhelyeket. A Nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyek jegyzékén (Ramsari Jegyzék) mintegy 1050 terület található, melyek 80 millió hektárt tesznek ki. Közöttük 19 magyarországi található, 150 000 hektár összkiterjedéssel

A VIZES ÉLŐHELYEK ÉRTÉKEI ÉS FUNKCIÓI

A vizes élőhelyek legfontosabb értéke kétségtelenül a biológiai sokféleség, a növény- és állatfajok, valamint a tájkép összessége. Ennek nagyon fontos eleme a madárvilág, mivel ez a legváltozatosabb, leginkább szembe-tűnő élőlénycsoport. Az egyezmény kezdetben a vizes élőhelyeket, mint a vízimadarak élőhelyét védte és erőfeszítéseit elsősorban a vízimadarak megóvására fordította. Az utóbbi tíz

év eredménye, hogy a vizes élőhelyek valamennyi élőlényére kiterjedt a nemzetközi figyelem. Nem szabad azonban elfelejteni azt, hogy a vizes élőhelyek igen fontos szerepet töltenek be a vízviasszatartásban, a mikroklíma stabilizálásában, az üledék- és szennyező anyagok megtartásában, a viharok és árhullámok hatásának mérséklésében, nem beszélve a konkrét gazdasági hasznokról (halászat, vízi közlekedés és kereskedelem, rekreáció stb.).

MAGYARORSZÁGI RENDEZVÉNYEK A VILÁGNAPON

A megünneplésre természetesen a legjobb módszer terepfoglalkozást tartani a szabadban. Az élőlények megfigyelése, a táj és annak szépsége olyan élményt nyújt a megfigyelőknek, melyet mással pótolni nem lehet. Február eleje ugyan nem a legkedvezőbb a vizes élőhelyek varázslatos életének bemutatására, de a kitartó és türelmes kirándulók ennek ellenére nagyon sok érdekességet láthatnak.

Hazánkban több helyen tartanak világnapi rendezvényeket. Mivel az idei év világnapja az egyezmény megszületésének harminc éves jubileuma és egyúttal millenniumi rendezvény, a KöM Természetvédelmi Hivatala, a debreceni Akadémiai Bizottság, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság és a Tisza Klub közösen szervez ünnepi rendezvényt Debrecenben. Ennek a témája a Felső-Tisza természeti értékei és a sajnálatos tavalyi tiszai szennyezések óta folyó kutatások, hazai és nemzetközi erőfeszítések, valamint a már rendelkezésre álló eredmények megvitatása. A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai és a helyi társadalmi szervezetek egynapos aktív természetvédelmi munkával és madármegfigyeléssel tisztelgnek a világnap előtt.

A TÁRSADALMI SZERVEZETEK ÉS AZ EGYZEMÉNY

A társadalmi szervezetek és különösen a legnagyobb hazai madárvédelemmel foglalkozó egyesület, az MME igen fontos szerepet játszhatnak a Ramsari Egyezmény életében, hazai végrehajtásában. Főként a társadalmi szervezetek tagjainak szakmai ismeretei, folyamatos terepbejárásaik révén ellenőrző, "figyelő" szerepe emelhető ki. Kitűnő példa erre a tavalyi ősszel történt, nagy port felverő, védett és fokozottan védett madarak le-

lövésének esetei. Az olasz vadászok éppen egy nemzetközi jelentőségű (ramsari) vizes élőhelyen, a szegedi Fehér-tó mellett követték el szegyenletes tettüket, és az MME helyi csoportjának tagjai derítették fel és leplezték le az elkövetőket. Szerencsére ennél "kellemesebb" szakmai munkában is értékes segítséget tudnak nyújtani a civil szervezetek. 1996-ban például a szolnoki székhelyű Tisza Klub kezdeményezte a Felső-Tisza négyoldalú (magyar-szlovák-ukrán-román) ramsari terület létrehozását. A négy ország társadalmi szervezetei 1997-1999 között tudományos alapossággal feltárták és megjelentették erről a korábban kevésbé ismert folyószakaszról az összegyűjtött ismereteket. A Ram-

Kis lile

Szvezenyi László

sari Egyezmény nemzetközi szinten is igen jó kapcsolatot tart fenn a társadalmi szervezetekkel, különösen a négy legjelentősebb szervezettel (IUCN, BirdLife- és Wetlands International, WWF).

Az idei esztendőben várhatóan még több feladat hárul az egyezményt végrehajtó szervezetekre, így a civil szervezetekre is. Az egyezmény legutóbbi konferenciája egyik határozata értelmében ugyanis kommunikációs tervet kell végrehajtani a vizes élőhelyek értékeinek és a Ramsari Egyezmény megismertetése céljából. Ennek első lépéseként a KöM Természetvédelmi Hivatala 2000 tavaszán megjelentette a Ramsari Egyezmény Kézikönyvét, melyet valamennyi, a vizekkel foglalkozó társadalmi szervezet számára, továbbá az MME összes helyi csoportjának megküldött. □

Bemutatkozuk az MME G6d6ll6i Csoportja

KLE NK J6ZSEF

A Magyar Mad6rtani 6s Term6szetv6delmi Egyes6let 5. sz. G6d6ll6i Csoportja egyike az egyes6let legr6gebbi, folyamatosan m6k6d6 csoportjainak. A csoport els6 vir6gkor6t a nyolcvanas 6vekben, J6ky K6lm6n eln6ks6ge alatt 6lte.

Eln6ks6ge alatt a G6d6ll6i V6rosi M6vel6d6si K6zpontban egym6st 6rt6k az 6rdekesebbn6l-6rdekesebb ismeretterjeszt6 el6ad6sok. Ezekben az el6ad6sokon a hallgat6s6g l6tsz6ma olykor a sz6z f6t is meghaladta. Ekkor indult meg a gyakorlati mad6rv6delmi munka is olyan programokkal, mint od6ukihelyez6s, t6li mad6retet6s stb. K6lm6n b6csi hal6la nagy t6r6st jelentett a csoport 6let6ben, amin a mai napig sem tudunk teljesen t6ll6pni. A csoport vezet6s6t Suhayda L6szl6 titk6r vette 6t, majd az 6 1996-os lemond6sa ut6n Braun L6szl6 titk6ri, Sz6n6si Valentin pedig gazdas6gi vezet6i min6s6gben ir6ny6tja a csoport tevek6ns6g6t.

Hivatalos tagl6tsz6munk jelenleg 96 f6, ebb6l azonban az akt6v, terepmunk6ra is k6sz tagok sz6ma eleny6sz6, mind6ssze 4-6 embert lehet a terepi programokba rendszeresen bevonni. A tags6g nagyobbik r6sz6t nyugd6jasok 6s m6s szimpatiz6nsok alkotj6k. Mivel az akt6v tagok sz6ma f6leg a terület6nk nagys6g6hoz k6pest rendk6v6l kicsi, ez sajnos el6gg6 behat6rolja lehet6s6geinket.

Munkater6let6nk kiterjed a G6d6ll6i-dombs6g teljes terület6re, ezenk6v6l a Galga-mente, a Cserh6talja 6s Ecskend (a Cserh6talja 6s a Galga-v6lgy 6ltal k6zrez6rt erd6s dombvid6k) nagy r6sz6re. Ter6let6nk 6tmenetet k6pez az Alf6ld 6s az 6szaki-k6z6phegys6g k6z6tt, mad6rvil6ga k6zepesen gazdag.

Jelenleg az al6bbi MME-programokban vesz6nk r6sz6t:

GY6NGYBAGOLY-V6DELMI PROGRAM:

Az elm6lt 3 6vben 22 telep6l6s 24 templomtorny6ban helyezt6nk el k6lt6l6d6kat, s tov6bbi 4 falu torny6t nyitottuk meg l6da kihelyez6se n6lk6l. Ezeket a tornyokat 6vente rendszeresen ellen6r6zz6k.

A program indul6sakor 1 p6r k6lt6se volt ismert, jelenleg 6vente 6-8 p6r k6l-

t6s6t regisztr6lhatjuk, ami tal6n egy stabil gy6ngyb6goly-6llom6ny megteleped6s6nek el6jele lehet.

FEH6RG6LYA-SZ6ML6L6S:

Minden 6v j6lius6ban elv6gez6z6k e terület g6lya6llom6ny6nak felm6r6s6t, aminek sor6n 37 telep6l6st j6runk be, 6s kb. 30 f6szket ellen6r6z6nk. Ezekb6l 6ltal6ban 24-27 lakott f6szket szoktunk regisztr6lni. A k6lt6sek t6bbs6nyire sikeresek, az 6tlagos kirep6lt fi6kasz6m 3 k6r6l van. Elmondhat6, hogy a k6rny6k g6lya6llom6nya 6rvend6tesen stabil, b6r n6h6ny f6szek 6thelyez6se a k6zelj6v6ben sz6ks6gess6 v6lik.

GYURGYALAG-FELM6R6S:

Ter6let6nk6n elsz6rtan t6bb kisebb-nagyobb gyurgyalag-telep tal6lhat6, amelyek 6llom6nya 6vente er6s ingadoz6st mutat. Jelenleg gyurgyalagjaink sz6m6t 200-250 f6szkel6 p6rra becs6lj6k.

PARTIFECSCKE-FELM6R6S:

Az 1998. 6vben ebbe a programba is bekapcsol6dtunk. Jelenleg terület6nk6n 3 lakott partifecske-telep tal6lhat6.

RAGADOZ6MAD6R-FELM6R6S:

Hossz6 6vek kitart6 terepmunk6j6nak eredm6nyek6ppen hozz6vet6leges k6pet kaptunk a G6d6ll6i-dombs6g f6szkel6 ragadoz6ir6l, b6r minden felder6tett f6szek rendszeres ellen6r6z6se meghaladja lehet6s6geinket. Az 6lt6l6nosan elterjedt egeresz6lyv mellett bizony6th6tan f6szkel a dar6zs6lyv is, 6s a rejtettebb 6letm6d6 h6ja t6bb f6szke is el6ker6lt. Gyakori a karvaly is, ellenben a s6lyomf6l6k m6r j6val ritk6bbak. V6r6s v6rcs6n k6v6l k6t sikeresen k6lt6 kabas6lyom p6r f6szk6t is megtal6ltuk, barna r6tih6j6b6l munkater6let6nk v6zeny6s r6sz6in 4 p6r f6szkel. Baglyaink k6z6l a kuvik f6szkel6s6t mesters6ges f6szekod6 kihelyez6s6vel is pr6b6ljuk seg6teni.

MINDENNAPI MADARAINK MONITORINGJA:

Ebben programban az elm6lt esztend6ben k6t tagt6rsunk vett r6sz6t 1-1 UTM-n6gyzettel.

OD6UKIHELYEZ6S:

Od6ulak6 madaraink r6sz6re t6bb tucat f6szekod6t helyezt6nk ki a G6d6ll6i-dombs6g 6s az Ecskend erdeiben, ezek folyamatos ellen6r6z6se 6s karbantart6sa azonban nem megoldott.

T6LI MAD6RETET6S:

Becs6l6s6nk szerint tags6gunk k6zel fele v6gez rendszeres t6li mad6retet6st a k6rny6z6 gazdas6gokt6l kedvezm6nyesen beszerzett napraforg6b6l.

BOTANIKAI FELM6R6S:

Munkater6let6nk vizes 6l6helyeinek felm6r6se folyamatos. Ennek eredm6nyek6nt t6bb a Dombvid6kre 6j n6v6nyfaj jelenl6t6t is kimutattuk, illetve sok olyan n6v6ny is el6ker6lt melyet botanikusok az ut6bbi 30-40 6vben nem l6ttak, s elt6ntk6nt voltak nyilv6ntartva. A munka tov6bbi 6rt6kes hozad6ka t6bb természetv6delmi szempontb6l 6rt6kes terület fellel6se 6s pontos felt6r6sa, ill. adott esetben a v6dett6 nyilv6n6t6si javaslat elk6sz6t6se 6s beny6jt6sa.

K6T6LT6EK 6S H6LL6K PONTT6RK6PEZ6SE:

Ezen a területen igen j6l 6llunk, a m6k6d6si terület6nk jelent6s r6sz6t siker6lt felm6r6nk 6s az el6fordul6 fajokat regisztr6lnunk. Van azonban m6g "feh6r folt", ez6rt a pontt6rk6pez6st folyamatosan v6gez6z6k.

K6RNYEZETI NEVEL6S:

A G6d6ll6i Reform6tus L6ceummal v6llvetve minden ny6ron természetismereti t6bort 6zemeltet6nk, ahol k6l6nb6z6 kor6 gyerekek ismerkedhetnek meg az 6l6vil6g sz6ps6g6vel 6s v6ltoz6toss6g6val. Ezen fel6l k6thavonta taggy6l6ss6l egybek6t6tt ismeretterjeszt6 el6ad6sokat szervez6nk a l6ceumban. Rem6nyeink szerint ezek az alkalmak seg6tenek a fiatal nemzed6kek figyelm6t a természet fel6 ford6tani, s tal6n a helyi csoport ut6np6tl6sa is k6z6l6k fog kiker6lni.

V6gezet6l a helyi csoport vezet6s6ge szeretn6 k6sz6net6t kifejezni az al6bbi int6zm6nyeknek 6s mag6nszem6lyeknek tevek6ns6g6nk t6mogat6s66rt: G6d6ll6i-dombvid6k T6rv6delmi K6rzet (k6l6n k6sz6net Cs6ky P6ter területfel6ly6z6nek 6rt6kes botanikai megfigyel6s6i 6s izgalmas el6ad6s6i 6rt), G6d6ll6i Reform6tus L6ceum (k6l6n k6sz6net illeti Horv6th Zsolt tan6r urat), G6d6ll6i Agr6rtud6m6nyi Egyetem, a k6rny6z6 telep6l6sek egyh6zh6zs6geinek 6s lelkes6zeinek a gy6ngyb6goly-program sor6n tan6st6tott pozit6v hozz66ll6suk6rt 6s v6g6l, de nem utols6 sorban k6sz6net6nk6t fejezz6k ki csoportunk akt6v tagjainak, akik id6t 6s f6rad6s6got nem k6m6lve v6gz6k a v6llalt munk6jukat, mely n6lk6l ez az ismert6t6 sem lehetne ilyen tartalmas.

G6d6ll6i Csoport el6r6het6s6ge:

Sz6n6si Valentin 2117 Isaszeg, Ady E. u. 40., tel.: 28/494-399.

A vidra

DR. KISS J. BOTOND

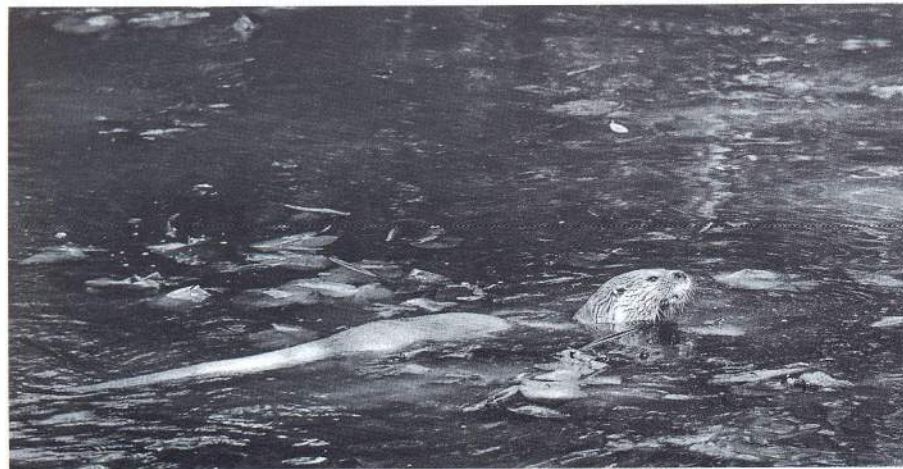
Forrás: Erdélyi Nimród

Ki ne ismerné Fekete István *Lutra* című örökszép könyvét, melynek központi alakja egy vidra? A pergő történet során nemcsak egy rejtett életű vad életével ismerkedik meg az olvasó, de megtanulja szeretni nemcsak a cipóképű, selymesbundás bűvárt, hanem a vízpart, erdő-mező számos más lakóját is.

A vidra rendszertanilag a ragadozók rendjének menyétfélék családjába tartozik, amit azért emelünk ki, mert a vidra és borz rendszertani kapcsolatai általában kevésbé ismertek. A vidra a vízi életmódhoz legjobban alkal-

nösen tömött bunda borítja, ami a vidra balszerencséjére télen-nyáron rendkívül mutatós, így drága gereznájáért örökösen üldözik. Szőrzete a világosabb, vékonyabb szálú pehelyszőrből és a hosszabb, sötétebb színű, szálkás fedőszőrökből tevődik össze. Színe a barna különféle árnyalatai lehetnek, amely toroktájt valamivel világosabb, pofatáján néha szabálytalan, világosabb foltokkal. A vöröses, vagy szürkés színű vidra igen ritka. A fiatalok esetleg világosabbak. Számos zsírmirigye, amelyek váladékát gyakori dörgöléssel, "mosakodással" viszi

zet, kotoréknak alkalmas partot talál, de menedéket adhat neki az összetorlódott fahordalék, vagy a Duna-deltában az úszó nádsziget is. Elsősorban az olyan folyószakaszokat, patakokat kedveli, ahol a partot bokrok, vagy erdő borítja, de a nagyobb nádasokkal szegélyezett tavakon is előfordul. Megesett, hogy néha egészen valószínűtlen helyeken, apró patakok gubbenőiben, vagy a víztől távol, sűrű bokrosba, rókakotorékba húzódva is találtak vidrát. A jelenség azzal magyarázható, hogy a vidra időről-időre felkerekedik és jobb vadászterületek keresése közben messzire elkóborol. Ilyenkor 2500 m tengerszint feletti magasságig is fölhatol, sőt átkelve a vízváltó gerincén, más folyórendszer vízgyűjtő medencéjébe is átvándorol. Ahol megtelepszik, igazi otthona a "vidravár", amelyet nagy fáradtsággal és magának meredek partoldalakra. Ennek vízfeletti, víz alatti kijáratai, szelelőnyílásai, kényelmes katlanjai vannak, vakjáratokban is bővelkedik. Ahol a terep megengedi, néha sziklahasadékba is húzódik, így pl. a Razim-laguna partján, máskor öreg fűzek odvába veszi be magát, vészkijárata a gyökerek között torkollik a víz alá.

A vidra igazi eleme a víz

Péchy Tamás

mazkodott emlősök közé tartozik, ez tükröződik egész testfelépítésében. Külsője a megfigyelőt - akinek sikerül e végtelenül óvatos állatot a szárazföldön, vagy jégen megpillantani - talán valami igen rövidlábú, vastagfarkú kutyára emlékezteti. Feje aránylag kicsi, széles és lapos. Fülei aprók, lekerekítettek, alig emelkednek ki a szőrzetből, vízbe bukáskor bőrredő zárja el őket. Mélyen ülő szemei feketék. Alsó ajka csupasz, de a felső aránylag hosszú, dús tapogató szőrkoszorú borítja, ami rossz látási viszonyok között kap fontos szerepet. Nagyra nyitható szájában 36, éles-hegyes fog ül, szemfogai meglepően hosszúak. Mint a menyétféléknél általában, első- és hátsó lábain 5-5 ujj van, amelyeket úszóhártya köt össze, karmai nem húzhatók vissza. Megnyúlt, karcú testét igen sűrű, fényes, kül-

át bundájára, tökéletes vízhatlanságot biztosít számára, ami indokolt is, hisz a vidra kimondottan víziállat. Ennek ellenére, csúszkáló poroszkálással, vagy felpúposított hátú vágóban a szárazföldön is ügyesen mozog.

A borzzal és rozsomákkal együtt, a menyétfélék családjának legnagyobb terméte képviselője, hisz a testtömege 12-15 kg körüli, de akár 23 kg-os vidraokról is tud a szakirodalom. Testhossza 120-130 cm, de egyes esetekben eléri, sőt meghaladhatja az 1,5 m-t. Ebből 60-80 cm a vastag, hengeres farka, amely a vidra létfontosságú mozgásszerve, hisz legtöbbször ennek segítségével úszik, kígyóként tekergőző testtel, lábait törzséhez szorítva, a hátsók az irányváltásban játszanak szerepet.

Elméletileg majdnem mindenütt otthon lehet, ahol halban gazdag vi-

Főleg éjszakai állat, nappal csak olyan helyeken mutatkozik, ahol nem háborgatják. Jelenlétéről leginkább úszóhártyás, páros nyomai árulkodnak, a figyelmes megfigyelő megtalálja köveken, gyökereken, felkapart homokon, jellegzetes, zöldes ürülékét is. Az ebben található halpikkelyek, rákpáncél és ritkábban kitinmaradványok, szőr, vagy toll, elárulják étlapját. Homokos, vagy iszapos partokon

Szárazföldön ritkán kerül szem elé

Péchy Tamás

láthatók beszálló- és csúszkálóhelyei is, ez utóbbiakat meredek, behavazott partokon is találjuk. Tápláléka elsősorban halakból áll, de gyakorlatilag a legtöbb vízi-vízközeli élőlényt zsákmányul ejtheti. Kígyózó úszása elől a legsebesebb hal sem menekül, de sokszor gübbenőkbe, vagy parthoz kergetve szorítja zsákmányát sarokba. Télen víz alatti járataiból bukva alá, vagy halászólékeken keresztül jut prédához. Eközben egyik léktől a másikig úszik, percekig kibírja a víz alatt. Az apróbb táplálékállatokat még a vízben elfogyasztja, de a nagyobbakat szájában keresztbefogva viszi ki a partra, vagy a jégre. Bőséges halzsákmány esetén néha már csak annak a fejét eszi meg, nagytestű halak esetében a hastáját rágja ki. Helyenként károkat okozhat a haltenyészetekben, főleg a pisztrángosokban, de kétélűeket, hüllőket és vízmadarakat, madártojást is zsákmányol, valamint megfogja a vízipatkányt és a pészmapockot is.

Rejtélyes vízi életmódja miatt szaporodásbiológiája mindmáig kevésbé ismert. Párosodását, mint a legtöbb kisragadozó esetében, pacsmagolásnak nevezzük. Ennek időszaka kevésbé kötött, mint más ragadozófajok esetében, gyakorlatilag bármikor végbemehet az év folyamán. Ilyenkor a vidrakanok kemény csatákat vívnek egymással. Szokásos óvatosságukat feledve, rikácsolva, nagy fújással-fütyögetéssel kergetik egymást és az is megesik, hogy a párharc valamelyikük életébe kerül. A vemhességi idő tekintetében a kutatók véleménye megoszlik; egyesek szerint, mintegy két hónapig tart, mások szerint, az őzéhez hasonló petenyugvási jelenség következtében, meghosszabbodott terhesség áll fenn, ami 9-12 hónapig húzódik. Ellésre a nőtény gondosan kivá-

lasztott, igen rejtett és biztonságos kotorékba húzódik, ahol 2-4 magatehetetlen, apró kölyköt vet. Ezek - a legtöbb ragadozó kölykének 7-9 napos vaksági korához képest későn, csak mintegy hónapos korukban kezdenek látni. Gondozásukban csupán az anyaállat vesz részt. A vidrakölykök sokat hancúroznak, játszanak, a meredek partokon csúszkálnak, anyjukat "V" alakban úszva követik. Fiatalon befogva rendkívül szelídekké válnak, régebben halászatra is tartottak idomított vidrákat.

Bár a vidra Európa-szerte elterjedt faj, napjainkban mindenütt ritka. Nemcsak azért, mert értékes a gereznája, hanem mert a halállományban okozott tetemes károk miatt mindenütt kíméletlen üldözésben volt része. De életterének beszűkülése és az egyre aggasztóbb környezet-szennyezés miatt is fokozott védelemre szorul. Jogiilag a berni, washingtoni és bonni egyezmény védelme alatt áll, amelyekhez Románia (és Magyarország is) csatlakozott. Így vadászatát, befogását, elpusztítását, a határon át történő szállítását a törvény bünténynek minősíti. Ennek dacára, napjainkban is vadásszák (Romániában). Rendszerint vidravasban fogják, ami abban különbözik a közönséges tányércsapdától, hogy fogókarjai fogazottak, amiből a rendkívül rugalmas testű, vastag bőrű vidra sem szabadul. Puszkacső elé inkább véletlenül kerül, hajnali-alkonyati víziszárnyas-vadászatok alkalmával.

A Duna-deltában napjainkban is űzött vadászati mód a kutyás téli vidravadászat. Csak olyan időszakban lehetséges, amikor vastag, egyenletes jég borítja a vizeket, és a jég alatt nem képződnek nagyobb légkamrák, ahol a vidra levegőhöz jutna anélkül, hogy a lékekhez kényszerüljön. Két-három

Vidra lábnyoma a sárban

Böhm András

vadász több - néha féltucatnyi - kutya kíséretében fölkeresi a "vidragyanús" helyeket. A vidrák szívesen "fúrják be" magukat az úszó nádszigetek vastag rétegeibe; vackuktól hosszabb-rövidebb járatok vezetnek a jég különböző pontjain található lékekhez. A jó vidrafogó kutya messziről megszimatolja az ilyen helyeket, és hangos csaholással űzi vízbe a vidrát. Érdekes, hogy a vidravadászatot kitanult kutyák biztosan követik a jég felszínén az alatt úszó vidrát, s ahhoz a lékhez vezetik gazdájukat, ahol föl fog bukanni. A menekülő vad a jég alatt egyik léktől a másikig úszik, ám a vadászok előzőleg egy-egy maréknyi elmorzsolts kákabuzogányt szórnak a vízre, s a fölbukkanó állat mohó levegőszippantása orrát-száját megtölti törmelékkel. A készenlétben álló vadász kihasználja a prűszkölő-tüszögő vidra tétovázását, s csővégről lövi fejbe, vagy rövidnyelű vágóhoroggal rántja ki a jégre, ahol a kutyák hamar elbánnak a dühösen védekező állattal. Megjegyzendő, hogy a vastag bőrű vidrát egy egész farka kutya is tépheti-cibálhatja anélkül, hogy a gereznájában kárt tehetnének.

Mint fentebb említettük, Románia csatlakozott egy sor nemzetközi egyezményhez, amelyek függelékeiben szigorúan védetteként szerepel a vidra, így vadászata büntettnek minősül, amiért akár 2-től 5 évig terjedő szabadságvesztés is kiróható. De a lakosság rossz anyagi helyzete, a természetvédelmi nevelés hiánya, s a gyenge örtevékenység miatt, e ritka ragadozó jövője nálunk még korántsem rózsás. □

Vidra

Matyikó Tibor

"Zöld szigetek" Budapesten

Ha egy a főváros felett átrepülő, vagy odafent a felhők alatt keringő madár maga alá pillant, a fentről valószínűleg jellegtelen, szürke betonzsungelen

belül kisebb-nagyobb zöld foltokat láthat. Ha lejjebb ereszkedik, ezek a foltok már testet öltenek, fákkal, bokrokkal tarkított élőhelyekké változnak. A Margitsziget, a Gellérthegy, a Népliget vagy az Óbudai Hajógyári-sziget köröngesbe zárt, üde színfoltokat jelentenek és minden tavasszal hangoznak a madárénektől. De ide sorolhatnánk a Svábhegyen, a Hűvösvölgyben, vagy a peremkerületekben található nagyjából összefüggő kertterületeket is, ahol ugyancsak számos madárfaj fészkel rendszeresen.

Vannak olyan urbanizálódott madárfajok, amelyek jól érzik magukat a város magas épületekkel zsúfolt, "szürke" részében is, elég csak a sárlósfecskére, a fekete rigóra, a balkáni gerlére, a házi rozsdafarkúra, vagy a mindenütt jelen lévő házi verebekre gondolni. A többség azonban, így az örvös galamb, a sárgarigó, a fülemüle, a kis- és barátposzáta, vagy a nagy fakopáncs már megkívánják természetes élőhelyeik legalább mesterséges utánzatát és parkokban, kertekben, azaz ember alkotta, de éppen ezért rendkívül változatos élőhelyeken költenek.

Ha a Margitszigeten, a Gellérthegyen, vagy a Népligetben járok, maradjunk most már a bevezetőben említett példánál, a körülöttem sétáló, vagy a padokon üldögélő, újságot olvasó embereket nem tekintve akár az erdőben is érezhetném magam. A bokrok között fülemüle csattog, vörösbegy énekel kissé szomorkásnak tűnő, gyöngyöző hangján, a fák koronájában sárgarigó flótázik és egy örvös galamb talán tíz méternyire tőlem nyugodtan válogat a fűben heverő gallyacskák között. Majd amikor megtalálta az igazit, a számára leginkább megfelelőt, habozás nélkül repül vele egy közeli fára, ahol a fészket építi. Az Óbudai Hajógyári-szigetnek a kis Duna-ág mellett húzódó része pedig már igazi erdő, hatalmas nyárfákkal, öreg, görbetörzszű fűzekkel és gazdag aljnövényzettel. A folyót hajdan végigkísérő gyönyörű ligeterdők ittfelejtett, szerencsésen megmaradt apró emlé-

Meggyvágó

Zsoldos Árpád

ke. Bár viszonylag keskeny és hosszúnak sem igen nevezhető, madárfaunája még is gazdag, alig különbözik attól, amit a Duna árterében itt-ott még meglévő ligeterdőkben találni lehet. Fészkel az egerészölyv, csattogva dalolnak a fekete sapkás barátposztáták, dobolnak a nagy fakopáncsok, kora tavasszal messzire elhallatszik a közép fakopáncs nyávogó nászhangja, de nem hiányoznak a cinegék, a csuszka vagy a dolmányos varjú sem. Találtam már tőkés réce fészket a parti sűrűben, a Dunán pedig az őszi és téli időszakban a legkülönbözőbb északi madárvendégeket, nem egyszer ritkább fajokat (pl. füstös réce, pehelyréce, örvös bukó) lehet megfigyelni.

Gyakran járok valamennyi említett "zöld szigeten" és biztos állíthatom, hogy nagyon sok olyan, főleg idős ember fordul meg ott több kevesebb rendszerességgel, akik már alig jutnak túl a városhatáron és akik számára a Margitsziget, vagy a Gellérthegy a természettel való utolsó kapcsolat jelenti. Láttam embereket, akik hangozó elragadtatással kiáltottak fel, amikor egy szarka nem messze tőlük a gyepre ereszkedett, mások a padon ül-

ve átszellemült arccal gyönyörködnek a fülemülék csattogásában, a sárgarigó flótáiban, vagy a barátkák csengő énekében. Ugyanezek az emberek, férfiak és nők egyaránt, ugyanott télen is megjelennek. Flakonokat akasztanak az ágakra, kis nyugdíjuktól vásárolják a napraforgót, és a nemegyszer kemény hidegben is hosszasan elgyönyörködnek az etető körül sűrűlő madárseregben.

A városi zöldterületeknek megvan az a nagy előnye, hogy az ott élő madarak megszokták az embereket, sokkal bizalmasabbak, könnyebben és közelebről megfigyelhetők. Vigyáznunk kell arra, hogy ezt a bizalmat soha ne legyen alkalmuk megbánni.

Európa nyugati felén fészekodúkat függesztenek ki a parkok fáira, ahol a cinegék, csuszkák és légykapók békében, háborítatlanul nevelik fiókáikat. Mi sajnos még nem tartunk itt, az odúkat biztosan sorra tönkretennék, lelökdösnék a vandálok, mint ahogy azt például a Csillebérc környékén kihelyezett odúnál tapasztaltam. De kitartó felvilágosító munkával egyszer talán eljuthatunk oda, hogy ezek a városba ékelődött zöldterületek valóban

egyfajta madárvédelmi ültetvényekké váljanak. Ahol az ismeretterjesztő táblákat nem fújják le színes festékkel, nem törik össze, és az érdeklődők az ábrák és a magyarázó szöveg segítségével tájékozódhatnak a területen előforduló madárfajokról. A fák ágain éhes fiókákkal teli odúk függenek, és a hernyókat hordó cinegéknek nem kell tartaniuk attól, hogy vandál kezek földre lökik biztosnak hitt otthonukat. A jó példával talán a kerttulajdonosok járhatnak az élen, hiszen a kerítések mögött, azok védelmében sok mindent megtehetnek, amivel a parkokban, vagy más közterületeken ma még sajnos nem érdemes kísérletezni. A jó példa pedig, mint tudjuk, ragadós és talán ez esetben is segít.

Schmidt Egon

Madarásztábor a Gerecsében

A Madártani Egyesület által rendezett Nemzetközi Madarásztábor a Duna-Ipoly Nemzeti Park és a Természetes Életmód Alapítvány vendégeként nemrég egy hetet töltött Agostyán gyönyörű tájain. A házigazdák voltak: Labancz Györgyi környezeti nevelő, óvodapedagógus, a természetvédelmi oktatóközpontok tagja és Czumpf Attila, a Gerecse Tájvédelmi Körzet vezetője, akik a tábor működésének hátterét is megteremtették.

Az eseményre, melyet idén huszonnadik alkalommal rendeztek meg, az ország minden részéről érkeztek táborozni vágyók, a kicsi gyerekektől kezdve a kevésbé fiatalokig, közel háromszáz fő. A táborban kemény munka folyt - tudtuk meg dr. Legány Andrásról, a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola állattani tanszékének tanárától, valamint Demeter Iván és Szegi Lajos megbízott táborvezetőktől - ezt valamennyien - köztük Kállay György, a Madártani Egyesület elnöke is - természetesnek tartotta. Az elsődleges cél a Gerecse vidékének megismerése, az itt élő növény és állatvilág megfigyelése volt.

Az ország más-más részeiről ideérkezőket a közös érdeklődés kötötte össze az itt eltöltött idő alatt. A rendkívül jól működő tájvédelmi körzetben nem találtak azonban olyan új fajt, melyet az itteni szakemberek még ne fedeztek volna fel - tájékoztatnak új ismerőseink.

A Madártani Egyesület által rendezett

zett táborban a munka különböző szekciókban, munkacsoportokban folyt. Ifjúsági, faunisztikai, botanikai, gyűjűző, vonulás kutatói, valamint fotós csoport ténykedett. Az elvégzett tevékenység adatait összegyűjtve és dokumentálva adták át az illetékes területvédelmi kezelőnek, további felhasználás céljából.

A táborban résztvevő felnőttek rendkívül fontos feladatuknak tekintették az ifjúság személyiségének formálását is, amit következetesen alakítottak, hiszen a jövő nemzedékében most rögzülő értékrend az alapja a későbbi felnőtt életnek. Az alapvető sza-

bályok betartása természetesen rájuk is vonatkozott, emellett azonban a kicsik teljes szabadságot élvezhettek a természet nyújtotta varázslatos tájon. A felnőtt táborozók és a gyerekek is önként és boldogan vettek részt ezen a találkozón, hiszen a természet szépségének élvezete közben az együtt eltöltött idő, a közös érdeklődés is feltöltött, regenerált mindenkit testben és lélekben egyaránt. Valamennyi résztvevő rengeteg új élménnyel gazdagodva tért haza, gondolataikban már a következő együttlét ter-
veit szövögetve...

Cseke Gabriella

Erdei út

Matyikó Tibor

Urbanizálódó erdei fülesbaglyok?

BALOGH GYULA

Az erdei fülesbaglyok téli jelenlétét Tiszaújvárosban már közel 20 éve kísérem figyelemmel. Megfigyeltem, hogy mindenkor háborítatlan, parkos városrészt, vagy kevésbé zavart óvodaudvaron álló fákat választanak pihenőhelyül. A nyolcvanas években 30-40 példányból álló csapatuknak is szívből tudtam örülni. Az elmúlt télen viszont 50-60 madár is üldögélt az ágakon. Rendszerint olyan fára igyekeznek beülni, amelyik viszonylag jó takarást nyújt fentmaradt lombzatával, vagy termésével, sűrű ágával (nyír, juhar, kőris, jegenye, nyár, jegenyefenyő, erdei fenyő).

1998-ban költési időben már halottam olyan híreket, hogy a város egyik részében éjszakánként hangoskodnak a baglyok. Feltételeztem a fészkelési próbálkozást, de konkrét meglepetést az elmúlt évi tavasz hozott.

2000 március közepén olyan információt kaptam, hogy egy negyedik emeleti lakás ablakában lévő virágtartóban fülesbagoly költ. Először hitetlenkedve kezeltem az információt, de miután telefonon beszéltem a lakás tulajdonosával, egyre érdekesebb tények jutottak tudomásomra. Másnap reggelre beszéltek meg a látogatásomat, naná, hogy pontos voltam, hiszen alig vártam, hogy saját szememmel láthassam a "csodát".

Személyes megismerkedésünk után betessékeltek a szobába, kinyitották az ablakot, s ekkor megpillantottam az ablakpárkány szintjénél kissé lentebb lévő, műanyag virágládában (160x160x670 mm) kotló baglyot, vagyis a "csodát".

Őszintén megvallom, bizony remeggett kezem-lábam a "vadászláztól", mikor az első fotókat készítettem a madárról, hiszen normál objektíven nem minden nap szokott az ember, 30-40 cm-ről, fészken kotló fülesbaglyot fényképezni.

"Bagolygazdáéktól" megtudtam, hogy először csupán különleges "ba-

goly vernyákolásra" figyeltek fel éjszakánként, majd pár nap elteltével, az alján némi földet tartalmazó virágládában egy kerekded, hófehér tojásra bukkantak.

Pár nap múlva, amikor kikukucskáltak a leeresztett redőny résén, egy káprázatosan tüzes bagolyszempár nézett velük farkasszemet. "Fülike" - mert ezt a kedves nevet kapta "szállásadóitól" - ettől kezdve családtagként szerepelt, s a mindennapi teendők mellett tanulmányozása, istápolása is fontos napirendi pont lett a család életében. (Csak megemlíteném, hogy amikor legelőször voltam fent náluk, azt mondták, hogy vigyem haza a baglyokat. Amikor pedig a fiókák kezdtek elficáncolni a fészkekből, akkor azt kérdezték, ha most kiugrálnak, akkor sohasem látjuk viszont őket?)

A lerakott öt tojásból, négy sikeresen kikelt. A piciny bagolyfiakat bántotta volna a nyugati oldalon lévő költőhelyet erősen tűző délutáni nap, ezért a tojó - fészkelőhely picinysége miatt - a virágtartóból kilógatott szárnyal igyekezett árnyékolni őket.

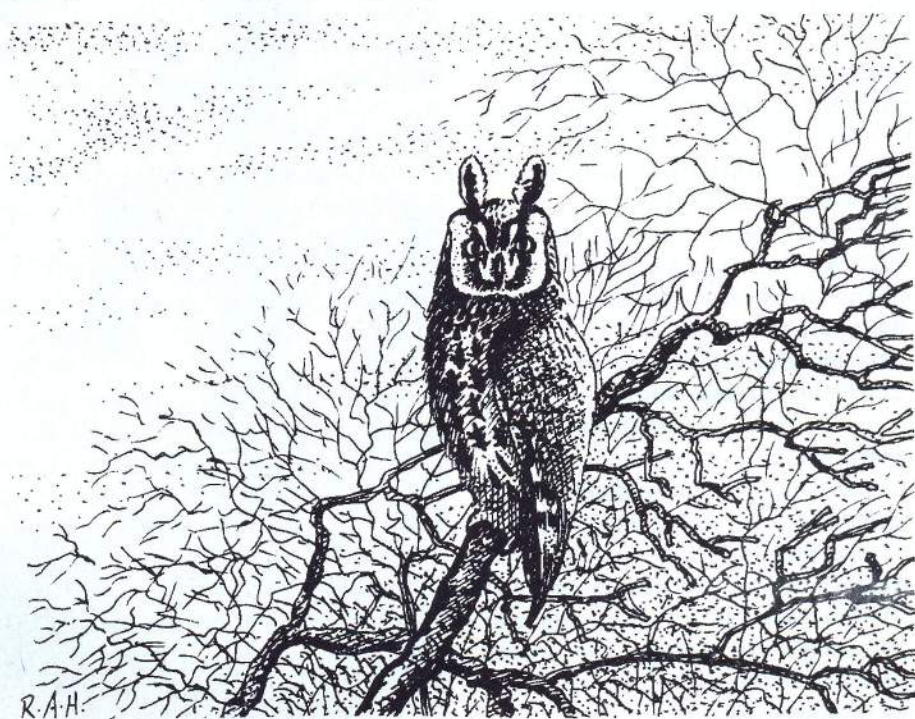
Megfigyeltük, hogy amíg a fiókák picinyek voltak, reggelente néhány

zsákmányállat (leginkább mezei pocok) ott sorakozott a virágládában (mint hentesnél a féldisznó), melyeket a nap folyamán a mama feletetett a bagolycsemetéikkel.

Problémássá akkor vált a helyzet, amikor a bagolyifjak elkezdtek világot látni, s szanaszét indultak a fészkekből, mert bizony nem egyszer előfordult, hogy a nyári melegben természetesen nyitott ablakon át behuppantak a szobába, de segítő kezekkel hamarosan visszakerültek a vastag faágat helyettesítő ablakpárkányra.

A fészek elhagyása két fiókánál zökkenőmentes volt, a másik kettőnél ismételten emberi segítségre volt szükség, mivel földre pottyanásuk után felraktuk őket a környező fákra. Három héttel a fészek elhagyása után a közeli fák lombkoronájában három fiókat megfigyeltünk, tehát ez a fészkelés mindenképpen sikeresen zárult.

A szóban forgó épület 50 méternyire áll a baglyok által telelőhelyül használt fáktól, a városnak ez a része erősen parkosodott, magasra nőtt, vegyes összetételű fákkal. Északkelet felé 200 méterre kertvárosi rész kezdődik, 600 méterre gyümölcsös és mező-

RSPB

gazdasági terület, egy kilométernyire pedig árterület található. Dél-délkelet felé pedig egy-másfél kilométerre nagyobb területű, ligetes parlag van. Feltételezhető, hogy ezek a részek a madarak fő táplálékszerző területei, hiszen a többi irányban emeletes házak vannak, parkos környezettel.

Városunkban 450 méternyire az előbbi fészektől volt egy másik sikeres költés is. Egyik épület kb. nyolc méter magasan lévő ablakbeugrójában álló galambfészket foglaltak el a baglyok és sikeresen röpítettek három fiókat. Sajnos ez a fészkelés csak a fiókák fészkelhagyása után jutott tudomásomra, úgyhogy további adatokkal nem szolgálhatok róla.

Megfigyeléseim szerint az október végétől február végéig itt telelő madarak, valószínűleg azért választják az emberek közelségét, mert élvezhetik az emberi környezet viszonylagos háborítatlanságát, de az is lehet, hogy az az 1-2 °C többlet is csábítja őket, amit a város klímája biztosít.

A baglyok alatt fázósan siető "kétlábúak" többsége észre sem veszi a fákön hunyorgó, terepszínű madarakat, ugyanakkor a hosszú időszak alatt a fülesbaglyok megszokhatják, hogy az ember nem bántja őket. Lakott területek nagy parkjaiban, temetőiben máskor is előfordul erdei fülesbagoly költése, általában varjufélék fészkeiben, itt azonban egy virágosláda pótolta a fészkelő alkalmatosságát.

Írásom végén köszönetemet szeretném kifejezni - a madarak nevében is - a baglyokat befogadó családnak; Kristályné Medgyessy Andreának és Kristály Endrének türelmükért, ter-

Eddig nem volt igazi telünk. Ezzel magyarázható a rigók, pintyek, téli récék hiánya. Amint azonban (reményeink szerint) megjön a fagy, várhatóan "be-robbannak" majd hozzánk az eddig csak várva várt fajok. Akkor pedig érdemes meglátogatni az előző számban ajánlott élőhelyeket.

Február folyamán aztán elkezdhetjük lesni az első érkezőket. Elképzelhető, hogy a későn érkező tél miatt a tavaszra is várunk kell. "Normális" esetben februárban megjelennek az első búbicek. A téli csapadékból sokfelé tocsogók maradnak hátra, így szinte bárhol megfigyelhetjük kisebb csapatait. Szintén az elsők között érkezik a barázdabillegető, vizek mentén jó eséllyel találkozhatunk vele.

Korán kezdi a macskabagoly is, akár januártól hallhatjuk hangját erdeinkben. Nem ódzkodik a településektől sem, Budapest több parkos területén költ.

Az érkezők mellett jó figyelemmel kísérni a távozókat is. Mikor tűnnek el a vetési varjú tömegek? Mikor szóródnak szét a gyülekező erdei fülesbaglyok? Mikor látjuk az utolsó süvöltőt, csízt, fenyőrigót?

Tartalékoljuk szabadnapjainkat a tavaszra, akkor minden nap hozhat újat!

 Hova menjünk madarászni?
Kóczy Szabolcs rovata

mészet-szeretetükért és segítőkészségükért. Szerintem mindannyian várjuk már a következő tavaszt, hátha megismétlődik a "csoda".

FELKÉRJÜK madárszerető barátainkat, hogy amennyiben az erdei fülesbagoly telelésével, avagy szokatlan fészkelésével kapcsolatban bármilyen információval, megfigyeléssel rendelkeznek, úgy azt a lenti címre, telefonszámra jelezni szíveskedjenek.

Felbuzdulva a baglyok urbanizációs próbálkozásán, aktívan tanulmányozzuk a madarak megjelenését, populációjuk változását, igyekszünk fészkelőhe-

lyet biztosítani számukra a városon kívül. Műfészket telepítünk, az a szándékunk, hogy saját érdekükben kivigyük a madarakat az ember közelségéből a természetes környezetbe.

Várjuk segítőkész észrevételeiket műfészkek ügyben is. Sajnáljuk, hogy már későn jelezzük azon észrevételünket, hogy az év madara akár az erdei fülesbagoly is lehetne, hiszen egy olyan madárról van szó, mely közeledik hozzánk.

Várjuk madárbarátaink jegyzeteit az alábbi címre: Balogh Gyula, Fenyves Ervin 3580 Tiszaújváros tel: 49/348-644, 49/349-130. □

Érdekes madarak

Az eddigi enyhe tél miatt sok madár nem vonult tovább a teletérületek felé. A Dél-, Délkelet-európai területeken telelő vadludak az északról érkező hideg elől fokozatosan haladnak dél felé. Hazánkban is az első nagyobb fagyokig tartanak ki nagyobb számban. Még most januárban is nagy tömegeket figyeltek meg az ország különböző részein. Ezen csapatok között ritkább fajok is akadtak. A Dobrudzsában telelő vörösnyakú lúd október-november hónapokban vonul át Magyarországon, de egész decemberben, és az új év első napjaiban is voltak megfigyelések. Ugyanígy van decemberi adata a kis liliknek.

November folyamán valószínűleg több, mint 3 fekete sas tartózkodott az országban. Ezek közül érdemes kiemelni a Fertő-tavi megfigyelést. Fertőújlak közelében évről-évre felbukkan egy példány, mindig egyre öregebb tollzatban (feltehetőleg ugyanaz a példány). November-december folyamán ismét előkerült.

Immár szintén rendszeresnek mondható a hajnalmadár a Villányi-hegységben (a Mecsektől délre) lévő Szársomlyón. Novemberben jelent meg egy madár, amely azóta ott tartózkodik.

Végül egy óévbúcsúztató szenzáció. A 2000-es év utolsó napján egy törpekuvíkot láttak Aggtelek mellett. Ez a kis bagoly a szomszédos országokban szinte mindenhol költ, ennek ellenére ez mindössze a hatodik megfigyelése.

Az ország több pontjáról is jeleztek itt maradt gólyákat. Ezek a madarak valószínűleg egészségügyi okokból nem mentek Afrikába.

Kilakoltatás

Nagytyán lakom egy kis-községben a Tiszántúl északi részén, melynek határában egy ma már csöppnyi erdősáv van, mely a lakosság igényeinek növekedése miatt egyre szűkebb életteret biztosít a benne rejlő növény és állatvilágnak. Egy kiszáradt meder húzódik rajta, mely lassan-lassan kisebb oldalágakra szakadozik s tűnik el a domborzat alakulásával. Az üde talajokat kedvelő zöldjuhar példányai nyújtanak újdonságot az akácokban, s ezáltal megfelelő helyet biztosítanak az általam készített madárháznak is. "B" típusú odút akasztottam ki a kiválasztott fára, vigyázva annak épségére. A fedelét úgy próbáltam megoldani, hogy a későbbiekben tudjam ellenőrizni az odút. Március 5-én helyeztem el. Az első ellenőrzést április 20-án tettem meg, amely várakozásomat felülmúlva hozott eredményt. Az odúba pillantva láthattam meg a kotló szencinegét, amely mint később kiderült, 13 tojásos fészkek büszke tulajdonosaként kotlott. Leírhatatlan érzés volt, hisz sikerült, ha csak ilyen kis mértékben is de hozzájárulni egy szencinege család biztonságát nyújtó otthonának biztosításában. Türelmetlenül vártam a következő ellenőrzés napját, mely május 5-én következett el. Közeledve a fészkekhez, a már messziről felismerhető nyaktekerccs kiáltására lettem figyelmes. Először nem törődtem vele, csak mint érdekességet könyveltem el magamban, de mikor egyre közeledtem az odúhoz, úgy erősödött a hangja is. Izgatottabbá váltam, és vártam a fejleményeket. A madárhothoz érve legnagyobb meglepetésemre az odú nyílásából hallatta félreismerhetetlen hangját, s látva érkezésemet ijedten röptül ki és tűnt el a biztonságot nyújtó sűrűben. Nemcsak ő, én is megijedtem és rögtön föl is akartam mászni a fészkekhez, de a földön megállt a tekintetem. Fészkekmaradványokra utaló jeleket találtam, amelyek vérszenes hasonlítottak a szencinege mohából és különböző növényi részekből rakott fészkeire. Azonnal felmásztram a madárodúhoz, és megrökönyödve tapasztaltam, hogy az odú üres. Egy-két maradványtól eltekintve már sehol sem volt a szencinege fészke. Lemásztram a földre, és átvizsgáltam a talált maradványokat.

Tojásdarabokat nem találtam, csak a puha mohafészek csomós részeit. Értetlenül álltam ott és vártam volna a választ a sűrűben bujkáló nyaktekerccstől. Két hét telt el válasz nélkül, amikor újabb ellenőrzést tartottam.

Már a közeledtemre hangos kiáltással adott hangot nemtetszésének az odú körül repdeső nyaktekerccs. Nem törődve vele felmásztram az odúhoz, és belenéztem. 11 db egyszínű, fehér tojás volt a doboz alján. Megkaptam a választ, amire annyira vártam. Egy újabb példa mutatja a természet kifürkészhetetlen életét, ami színesíti és teszi ilyen különlegessé ezt a tökéletes rendszert.

Még két alkalommal néztem rá a fészkekre, s teljes meglepetéssel tapasztalhattam, hogy egy záptojáson kívül valamennyi tojás kikelt. A fiókák megerősödve kirepültek, s váltak fajtársaik büszke tagjává, biztosítva ezzel fajának fennmaradását.

Sasvári János

Tisztelt Egyesület!

Engedjék meg, hogy megosszam önökkel egy kedves élményemet! Amióta egyesületi tag vagyok, a Madártávlat segítségével egyre több információt kapok a mesterséges fészkek odúk kihelyezésével, ellenőrzésével, karbantartásával kapcsolatban. Ezeket felhasználva készítettem az odúimat. Két évvel ezelőtt kezdtem az odúk kihelyezését, nagy vágyam volt, hogy cinegék, rozsdafarkúakat, nyaktekerccseket fog védeni az általam kihelyezett összes odú. Persze nem sikerült. A kihelyezett odúkba verebek költöztek. Egyáltalán nem voltam boldog, hiszen mind a ház körül, mind a szőlőföldön volt belőlük elég e nélkül is. Csak később gondoltam rá, hogy a veréb ugyanúgy megeszi a kártevő rovarokat, mint a cinegék. Aztán tavaly tavasszal beléptem az egyesületbe. A kézhez kapott Madártávlatokban pont a fészkekodúkról volt szó. Kaptam az alkalmon és gondosan kitanulmányoztam a méreteket, a kihelyezési magasságot, szóval mindent. Ősszel aztán beszédtem az odúkat, a nagyokat átméreteztem, a röpnylásokat átfúrtam, és vártam a tavaszt.

Nagyot csalódtam. Dacára a kisebb bejáratoknak, az alacsonyabb elhelyezésnek, mindegyikbe újra csak veréb költözött. Amelyik túl alacsonyan volt, az pedig üresen maradt. El voltam keseredve. Hiába raktam ki az odúkat már télen, hiába etettem a cinegék a közelükben, hiába láttam, hogy szemügyre veszi az egyiket egy szencinege, csak a mezei verebek csiripeltek az odúkon. Kétségbeesésemben még egy odút kiakasztottam április végén, hogy legalább a második költésnél legyen hol költeniük a cinegéknek. Ekkor történt, hogy a kert végén húzódó mezsgyén észrevettem egy, a rügyező bokrok ágai között megbújó fészkekodút. Rájöttem, hogy erről bizony elfeledkeztem az ősszel, és nem szedtem le javítani. Alaposan megvizsgáltam a környékét, de mivel nem találtam arra utaló jelet, hogy fészkelne benne valami, nekiláttam leszerelni. Amikor már a földön volt, felnyitottam a tetejét. Fészkekanyag-szerű fűszálak voltak benne összekeverve, gondoltam valami költött benne, csak a leszerelésnél csúszott szét a fészkek. Aztán megmozdult benne valami. Óvatosan félrehúztam a fűszálakat és megláttam egy erdei egér riadt kis fejét. Apró szemei ijedten csillogtak, aztán egy pillanat alatt visszafúrta magát az odú aljára. Visszahelyeztem az ágakra a dobozt. Legalább ebben nem veréb él. Elégedett voltam magammal.

Aztán elröppent ez az év is. Nagy boldogságomra és meglepetésemre idén költött szencinege is az egyik odúban, ráadásul abban, amit április végén helyeztem ki. Ősszel ismét begyűjtöttem az odúkat. Az "egeres"-t mielőtt leemeltem volna, megkopogtattam, hátha benne van a kis barátom. De nem hallottam mozgást bentről. Megráztam, hátha van benne fészkek. Valami zörgött az alján. Felnyitottam a tetejét. A tavalyi egérfészkek lapult benne. Illetve nem lapult, hanem megmozdult. Előbb itt, majd ott emelkedett meg egy kicsit a széna, aztán kidugta fejét egy kis barna egérke. Mosolyogva csuktam vissza a tetőt. Egy állandó lakóm már volt. Jobban örültem neki, mint a szencinege családnak a másik odúban.

Érdemes volt kitenni az odúkat.

Sajnos azonban ezek a kisemlősök, ha egy odútelepre beköltöznek, igen nagy pusztítást tudnak véghezvinni a fészkekalkjában. szerk. megj.

Ibolya néni

Nyugat-európai madárta-
ni egyesületek anyagi sta-
bilitásában, jelentős szere-
pe van a szimpatizánsok
által a szervezetekre ha-
gyott ingatlanoknak. Ezek
a vagyontárgyak a szerve-
zet tulajdonába kerülve
akár közvetlenül, akár értékesítést kö-
vetően közvetve szolgálják a madár és
természetvédelmet.

Egyesületünk életében az ilyen tí-
pusú támogatás eddig nem volt szo-
kásban, de már nálunk is elindult va-
lami.

1999 nyarán jelentkezett egy test-
vérpár (mind a ketten gyermektele-
nek), hogy lakásukat és nyaralójukat
szeretnék az MME-re hagyni. A szük-
séges papírok elkészítését megszer-
veztük. Az egyik örökhangyó külföldön
él, a másik Budapesten. A továbbiak-
ban nevezzük a pesti testvért Ibolyá-
nak. Ibolya néni havonta hívtam tele-
fonon, tudakolva, kell-e valamilyen
segítség, akad-e elintézni való, egyál-
talan, hogy van a néni. A nyár derekán
aztán az egyik alkalommal nem vette
fel a telefont. Gondoltam lement a
boltba, másnap újra hívtam, de ekkor
sem vette fel. Eltelt a hétvége, hétfőn
megint próbálkoztam, de ekkor sem
vette fel senki a telefont. Rosszat sejt-
ve elmentem a lakásához. A kaputele-
fonon csengettem, de semmi válasz.
Megnyomtam a szomszéd csengőjét,
aki véletlenül otthon is volt. Elmond-
ta, hogy már napok óta nem látják a
néni, de nem aggódnak, mert biztos
elment a hűgához külföldre. Abban
maradtunk, hogy megpróbálom a hű-
got elérni. Egnapi mindenféle pró-
bálkozás (még a kinti magyar nagy-
követséget is megkerestük) után a hű-
ga hívott minket, hogy szerinte
meghalt a nővére. Kértem a beleegye-
zését a lakás felnyitására, amit ő
természetesen tartott.

Kedden délután egy lakatos és két
lakó (hatósági tanú) jelenlétében ki-
nyitottuk a bejárati ajtót. Legnagyobb
megdöbbenésünkre a néni már a fel-
nyitás közben kopogással jelt adott
magáról. Így még időben sikerült
megtalálni Ibolya néni, aki 4 napig
feküdt a parketten étlen, szomjan, mi-
vel képtelen volt felkelni áldatlan
helyzetéből. Egyhónapi kórházi keze-
lés, erősítés következett. Közben a tu-
data kitisztult és a kétnaponkénti lá-
togatások alatt már jókat lehetett vele

beszélgetni. A kórház augusztus vé-
gén kiadta, de sajnos nem javult
annyira az állapota, hogy önállóan el
tudta volna magát látni. Időközben
megszerveztem, hogy otthonában
minden nap főtt ebédet kapjon,
gyógytornász erősítse heti két alka-
lommal és egy szociális gondozó láto-
gasson el hozzá naponta, segítve az
ebédelést, tisztálkodást. A nap na-
gyobb részét viszont sajnos egyedül
kellett töltenie.

Ibolya néni és Dénes Péter az otthon parkjában

Sajnos a fenti eset hamarosan meg-
ismétlődött.

A szomszéd elbeszéléséből megtud-
tam, hogy Ibolya néni egyik este 9 óra
körül megint elesett. Most viszont
volt ereje kiabálni, amit a nevezett
szomszéd meg is hallott, de a lakásba
bemenni nem tudott. Kihívta hát a
rendőrséget, ők viszont a tűzoltókat
hívták, akik az erkélyajtón keresztül
jutottak be a lakásba és megtalálták a
néni a földön. Ezt követően kihívták
a mentőket, így a néni 2 nap után újra
kórházba került. A főorvos asszony
azonban közölte, hogy a néninek
nincs olyan problémája, ami kórházi
kezelést igényelne, így ők ismét haza
adják.

- Mi lenne, ha szociális otthonba
vinnék Ibolya néni? - kérdeztem az
orvost.

- Ez lenne a legjobb, de éveket kell
várni, mire oda bejuthat az ember -
jött rá a válasz.

Azonnal telefonáltam az egyik is-
merősömnek, aki egy vidéki otthon
vezetője. Van hely - mondta a jó hírt -
vihetem a néni. Most már csak vele
kell megbeszélni a dolgot, de ebben az

egyik orvosnő segítséget ajánlott. Kö-
zösen vázoltuk Ibolya néninek a vele
kapcsolatos elképzelésünket, amit a
szoba többi lakója is jó megoldásnak
talált és megindult a sokszereplős rá-
beszélés. Ibolya néni azt szerette vol-
na, ha talállok olyan valakit, aki oda
költözik hozzá és állandóan vele lesz a
lakásban. Ilyen embert viszont nem
találtunk. Végül abban állapodtunk
meg, hogy próbaképpen 2-3 hónapra
beköltözik az otthonba.

Így is történt. Ibolya néni jelenleg
egy festői környezetben lévő szociális
otthon lakója, ablaka az erdőre és egy
nagy rétre nyílik, ahol tömérdek ma-
dár csivitel, esténként kijárnak a sar-
vasok és úgy tűnik jól érzi magát.

Már második alkalommal látogat-
tam meg. Lassan, de egyre többet tud
mozogni az új járókeretével és már
barátai is vannak az otthonban. A hű-
gával rendszeresen tartja a kapcsola-
tot levelezés és telefon útján.

Dénes Péter

Tavaszi szelek szárnyán

2001 - a BÍBIC VÉDELMEK ÉVE

Egyesületünk minden évben védelmi
akciókat szervez egy-egy madárfaj
megismertetése és megóvása érdeké-
ben. 2001-re a választás a bíbicre
esett. Nem véletlenül, hiszen a bíbic a
nedves rétek ma még nem túl ritka
madara, jól felismerhető, meghatároz-
ható. Mindezek alapján lehetőségünk
adódott egy olyan program kidolgozá-
sára, amelybe Ön is bekapcsolódhat.

Tisztelt Olvasó! A programot ezzel
a Madártávlattal együtt juttatjuk el
Önhöz.

Az adatlapot visszaküldők között
értékes ajándékokat sorsolunk ki.

Fődíj:

1 db távcső

További díjak:

15 db Európa madarai c. könyv
20 db egyesületi kiadványcsomag
2000 forint értékben

50 db Madarak Magyarországon
c. kiadvány

A fentiekén kívül minden résztvevő
kap egy bíbices matricát és egy képes-
lapot.

Töltsön néhány kellemes órát a ter-
mészetben, és segítse munkánkat!

Figyelje az év madarát!

Huszonötezer tag

Egyesületünk 1974-ben alakult. A 200 alapító tag nem is gondolt rá, hogy elérkezik az idő, amikor huszonötezeren mondhatják el magukról, hogy beléptek az MME-be.

Az egyesületi programok hatékonysága, a tagság fejlődése arra utal, hogy a természetvédelem, madárvédelem népszerű hazánkban. Jól döntöttünk, amikor nem egy szűk szakmai szervezetet kívántunk létrehozni, hiszen egyesületi tagságukkal sokan kinyilváníthatják egyetértésüket a természet védelmének fontosságával.

Büszkék vagyunk arra, hogy 2000 év végéhez közeledve kiadtuk a huszonötezeres sorszámot viselő tagsági igazolványt, melynek tulajdonosa Szálas Éva Veronika nagykőrösi 19 éves diák.

Igéretünkhöz híven egy távcsövet ajándékoztunk neki.

25 000. tagunk, Szálas Éva Veronika. Mellette balról jobbra Harangi István, Bagyura János és Fidlóczky József

Jakab Péter

1%

Kedves Tagtársunk, tisztelt Olvasó! Az idén újra dönthet személyi jövedelemadója 1%-áról. Kérjük, felajánlásával ebben az évben is támogassa a madár- és természetvédelmet, támogassa egyesületünket!

Kérjük, hogy az újságba található kis plakátot adják oda ismerősöknek, tegyék ki munkahelyükön, adják oda munkatársaiknak.

Köszönjük!

Családi tagság

2000-ben az alábbi családi tagjaink nyertek társasjátékot:

Sabján Tibor Szentendre
Vlasich Gábor Kismaros
Nagy Dénes Veszprém
Kiss László Dunavarsány
Szóke Gábor Budapest
A nyerteseknek gratulálunk!

Kérjük, családi tagság választásával támogassa Ön is egyesületünket!

Kutatási pályázat

Az MME által kiírt és a "A Természet Szolgálatában" Alapítvány által alapított és finanszírozott kutatási ösztöndíj pályázatra beérkezett pályamunkák értékelése megtörtént.

A pályázati felhívásra összesen 11 pályamunka érkezett, amelyeket a következő személyek bíráltak el:

Dr. Báldi András (MME Tudományos Tanács tag)
Dr. Moskát Csaba (MME Tudományos Tanács tag)
Prof. Dr. Faragó Sándor (MME Tudományos Tanács tag)
Dr. Székely Tamás (MME Tudományos Tanács tag)
Dr. Török János (MME Tudományos Tanács tag)
Prof. Dr. Varga Zoltán (MME Tudományos Tanács tag)
Dr. Szép Tibor (MME kutatásokért felelős elnökségi tag)

A pályázatok elbírálása 10 pontos rendszerben történt és a bírálók által adott pontszámok összege adta az adott pályázat végső értékét. Tekintettel arra, hogy ebben a ciklusban 3 pályázó támogatására van lehetőség a bíráló bizottság a következő pályázókat javasolja támogatni:

HORVÁTH MÁRTON (Állatorvostudományi Egyetem, Alkalmazott Zoológus Szak V. évf.): "A parlagi sas (Aquila heliaca) élőhely- és táplálékválasztása Északkelet-Magyarországon" (62 pont)

BARABÁS LILLA (Szent István Egyetem, Állatorvostudományi Kar, alkalmazott zoológus szak IV. évf.): "Nádirigók viselkedésokológiai vizsgálata a kakukk költésparazitizmusával szemben" (59 pont)

FAZEKAS ANNA (Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Biológus Szak IV. évf.): "Szegélyhatás és az énekesmadarak fészekpredációjának kísérletes vizsgálata" (63 pont).

Eladó 30x és

60x-os ZTR-475

típusú SZU gyártmányú

teleszkóp fotóállványhoz való közdarabbal, kisállvánnyal. Érdeklődni az esti órákban a 20/993-2097-as telefonszámon lehet.

Hirdetés

Tizenévesek írták

2000-ben a tizenévesek írták című rovatba érkezett írások szerzői közül Molnár Anna pécsi tagunkat könyvvel jutalmazzuk. Gratulálunk! Várjuk a további írásokat!

Szerkesztőbizottság: Drexler Szilárd, Lovászi Péter, Marik Pál, Schmidt Egon

Szerkesztőségi titkár: Dohán Zsófia **Szedő:** Bányai Lászlóné

Felelős kiadó: Fidlóczky József **Felelős terjesztő:** Harangi István

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Nyomás: LKL Color Kft.

„A természet szolgálatában”

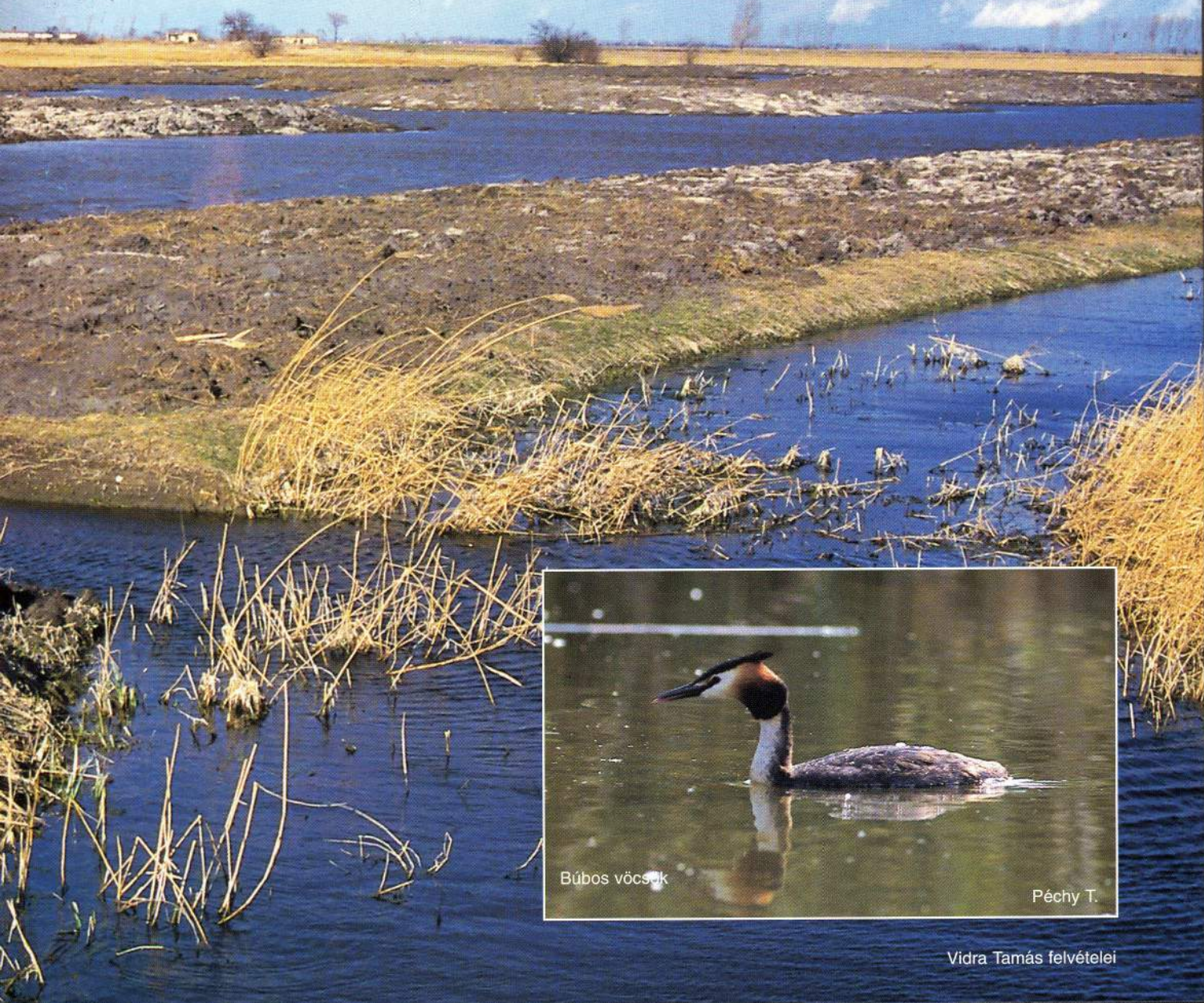
A madártávlat
a Központi Környezetvédelmi Célelőirányzat
támogatásával jelenik meg.

Urbanizálódó erdei fülesbaglyok című cikk képei.

Balogh Gyula felvételei

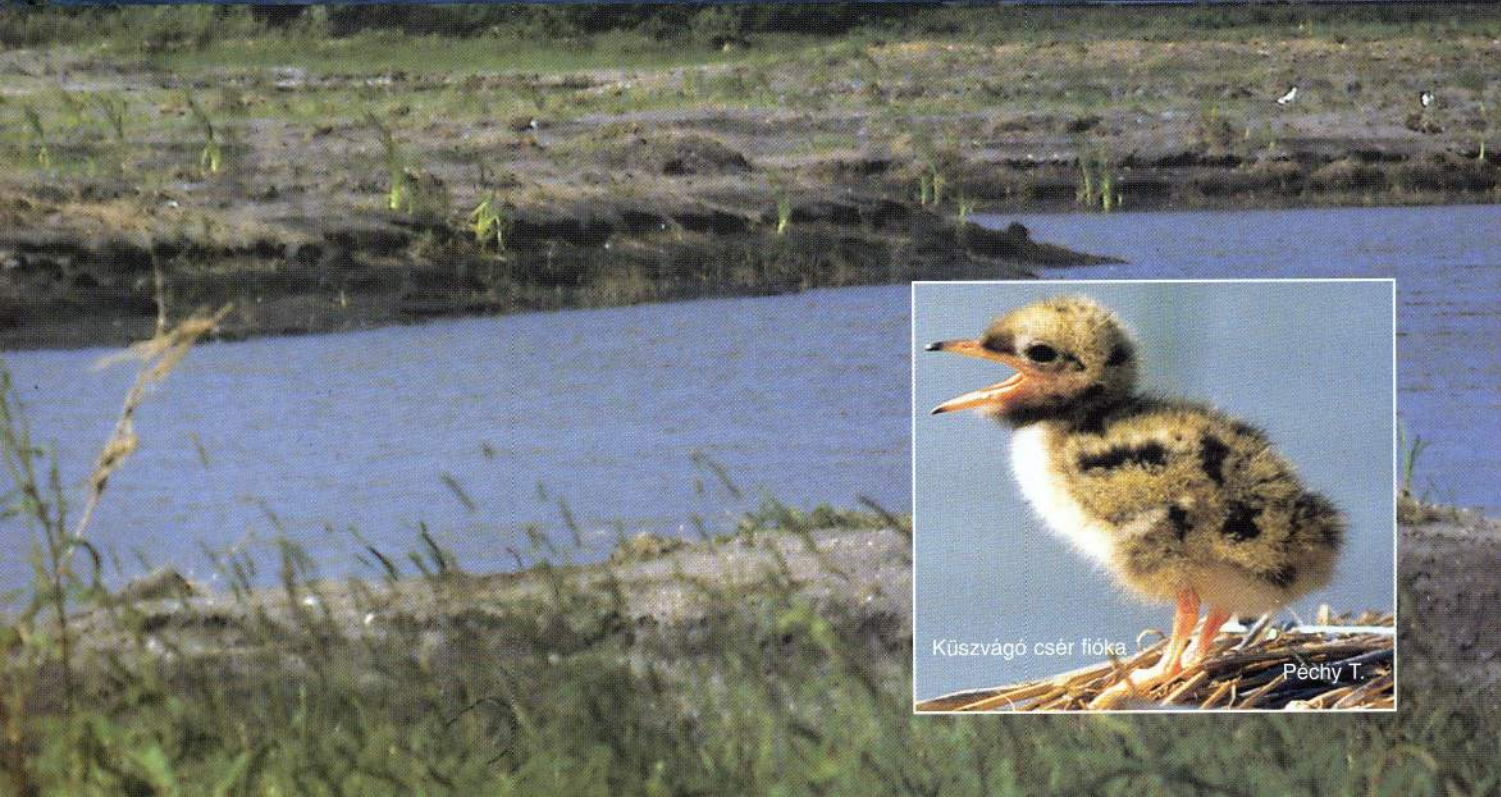
A kialakított madárelőhely Tápiógyörgye határában

Búbos vöcsök

Péchy T.

Vidra Tamás felvételei

Kűszvágó csér fióka

Péchy T.